

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jarno Perttula

Terveydensuojeluvalvonnan sisäisen toiminnan kehittäminen

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto

Opinnäytetyö

Syksy 2023

Insinööri (ylempi AMK), Teknologiaosaamisen johtaminen

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma:	Insinööri (ylempi AMK), Teknologiaosaamisen johtaminen	
Tekijä:	Jarno Perttula	
Työn nimi:	Terveystensuojeluvalvonnan sisäisen toiminnan kehittäminen: Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto	
Ohjaaja:	Risto Lauhanen	
Vuosi: 2023	Sivumäärä: 55	Liitteiden lukumäärä:-

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystensuojeluvalvonta ei ole päässyt sille laaditussa valvontasuunnitelmassa asetettuihin suunnitelmallisen valvonnan tavoitteisiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää ja siten tehostaa terveystensuojelun suunnitelmallista valvontaa jo olemassa olevilla henkilöstöresursseilla. Opinnäytetyössä käytetty aineisto saatiin opinnäytetyön toimeksiantajalta, Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollosta, VATI-järjestelmästä. Opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta ensisijainen tavoite oli muodostaa toiminnanohjaukseen käytettävä Excel-pohjainen työkalu. Toissijainen tavoite oli analysoida valvontayksikön terveystensuojeluvalvonnan sisäistä toimintaympäristöä analysoimalla yksikön sisäisiä resursseja VRIO-analyysillä ja tarkastella PESTEL-analyysin avulla valvontayksikön toimintaan vaikuttavia ulkoisia tekijöitä. Nämä saadut tiedot yhdistettiin TOWS-analyysiin toimintasuunnitelmien ja kehitysehdotuksien luomiseksi.

Terveystensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toiminnanohjauksessa, tavoitteiden seurannassa ja toiminnan kehittämisessä on havaittu annettujen aineistojen käsittelyn yhteydessä puutteita ja epäkohtia, joiden seurauksena valvontasuunnitelmassa annetut tavoitteet ovat jääneet saavuttamatta.

Valvontayksikön terveystensuojeluvalvonnasta ja sen toiminnasta tehtyjen analyysien perusteella voidaan todeta, että Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveystensuojeluvalvonnalla on käytettävissään useita erilaisia keinoja suunnitelmallisen valvonnan kehittämiseen ja sitä kautta toiminnan tehostamiseen. Tehtyjen analyysien perusteella on annettu kehitysehdotuksia, joiden avulla on mahdollista jo pienilläkin muutoksilla tehostaa toimintaa annettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

¹ Asiasanat: ympäristöterveydenhuolto, terveystensuojelu, toiminnan kehittäminen, toiminnanohjaus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Master of Engineering, Technology Competence Management

Author: Jarno Perttula

Title of thesis: Development of the internal operation of health protection supervision: Environmental health care in the Seinäjoki region

Supervisor: Risto Lauhanen

Year: 2023 Number of pages: 55 Number of appendices:-

The health protection supervision of environmental health care in the Seinäjoki region has not reached its objectives of planned supervision set out in the supervision plan prepared for it.

The objective of the thesis was to develop and thus enhance the systematical supervision of health protection with existing human resources. The material used for the thesis was obtained from the thesis's sponsor, environmental health care in the Seinäjoki region, from the VATI system. At the request of the thesis sponsor, the primary objective was to form an Excel-based tool for resource planning management. A secondary objective was to analyse the internal operating environment of the supervisory unit's health protection control by analysing the internal resources of the unit using VRIO analysis and to examine external factors affecting the operation of the supervisory unit using the PESTEL analysis. These obtained data were combined with TOWS analysis to create action plans and development proposals.

Deficiencies and irregularities have been identified in the operational planning, monitoring of the objectives and the development of the data provided in the processing of the data provided, resulting in the failure to achieve the objectives set out in the control plan.

Based on the analyses of the supervisory unit's health protection supervision and its activities, it can be concluded that environmental health supervision in the Seinäjoki region has at its disposal a number of different means of developing planned supervision and thereby enhancing its operations. On the basis of the analyses carried out, development proposals have been put in place which, even with minor changes, it is possible to make operations more efficient in order to achieve the objectives given.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	5
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Työn tausta	7
1.2 Toimeksiantajan kuvaus.....	7
1.3 Työn tavoitteet.....	8
1.4 Työn rakenne	10
2 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	12
2.1 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto.....	12
2.2 Henkilökunta.....	13
2.3 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain valvontasuunnitelma 2023.....	13
2.4 Lainsäädäntö.....	14
2.4.1 EU-lainsäädäntö	14
2.4.2 Terveydensuojelulaki	15
2.5 Terveydensuojeluvalvonnan johtaminen ja ohjaus	16
2.5.1 Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma	17
2.5.2 Valtakunnallinen terveydensuojelulain valvontaohjelma	18
2.5.3 Kunnan valvontasuunnitelma	18
2.5.4 Aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäynnit.....	19
3 TOIMINNANOHJAUSTYÖKALUN TOTEUTUS.....	20
3.1 Aineisto	20
3.2 Toiminnanohjaustyökalun suunnittelu ja toteutus	20
4 TOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT JA KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT.....	25
4.1 Lähtökohta	25

4.2	Tutkimusmenetelmät	26
4.2.1	VRIO-analyysi	26
4.2.2	PESTEL-analyysi	27
4.2.3	SWOT-analyysi	27
4.2.4	TOWS-analyysi (8-kenttäinen SWOT-analyysi)	28
5	TYÖN TOTEUTUS	30
5.1	VRIO-analyysi	30
5.1.1	VRIO-resurssien analyysi.....	30
5.1.2	Kehittämisen arvoiset resurssit	32
5.2	PESTEL–analyysi.....	36
5.2.1	Keskeiset muutosvoimat	37
5.2.2	Muutosvoimien arviointi	39
5.3	TOWS-analyysi	41
6	KEHITYSEHDOTUKSET	42
6.1	SO-suunnitelma.....	42
6.2	ST-suunnitelma	44
6.3	WO-suunnitelma.....	45
6.4	WT-suunnitelma	46
7	SUUNNITELMALLISEN VALVONNAN TARKASTUSMÄÄRIEN VERTAILU	48
8	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	50
8.1	Yhteenveto	50
8.2	Johtopäätökset.....	51
	LÄHTEET	54

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Terveystuojeluvalvonnan johto- ja ohjauspyramidi.....	17
Kuvio 2. VATI-järjestelmä	20
Kuvio 3. TsL-kohteet-taulukko	21
Kuvio 4. Osittain käyttäjiensä muokattavissa oleva aputaulukko	22
Kuvio 5. Vesilaitokset-taulukko	23
Kuvio 6. VASU-taulukko.....	24
Kuvio 7. SWOT-analyysi.....	28
Kuvio 8. TOWS-analyysi.....	29
Kuvio 9. VRIO-analyysin resurssipohja.....	30
Kuvio 10. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon ulkoiset uhat ja mahdollisuudet.....	36
Kuvio 11. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon TOWS-analyysi.....	41
Taulukko 1. VRIO-analyysitaulukko.....	31
Taulukko 2. Terveystuojeluvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärien vertailu.....	48

Käytetyt termit ja lyhenteet

ECDC European Centre for Disease prevention and Control, eli Euroopan tautien ehkäisy ja -valvontakeskus

Htv Henkilötyövuosi, on yhden henkilön vuodessa tekemien työpäivien määrä. (1 htv = 220 työpäivää).

Suunnitelmallinen valvonta

Terveydensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta sisältää terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoituksen varaisten kohteiden säännölliset tietyin väliajoin tapahtuvat valvontatarkastukset.

Terveydensuojelu (valvonta)

Terveydensuojelun tarkoituksena on valvontayksikön alueen väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lisäksi sen tehtävänä on ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa asumisympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojeluvalvonta perustuu terveydensuojelulakiin.

VATI-järjestelmä Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä.

WHO World Health Organization, eli Maailman terveysjärjestö

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta

Kuntien velvollisuus on järjestää toimintaympäristössään laeissa ja asetuksissa määriteltyjä palveluja (Valtiovarainministeriö (VM), i.a.). Kuntien tehtäviä ohjataan ja säädellään lainsäädännöillä, jotka antavat myös edellytykset kyseessä olevan tehtävän olemassaololle. Usein nämä laeissa määritetyt kuntien järjestämät julkisen sektorin palvelut eivät vastaa palvelutasoltaan yksityiseltä sektorilta saatavissa olevia vastaavia palveluita. Osittain myös palvelujen tarjonta ja monimuotoisuus saattavat olla yksityistä sektoria vähäisempiä.

Yhteiskunnan kehitys on jatkuvaa ja julkisen sektorin viranomaistoiminnoille, kuten ympäristöterveydenhuollon yksiköille on haastavaa pysyä jatkuvan kehityksen mukana. Maailman poliittinen tilanne ja opinnäytetyön tekohetkellä vallitseva laskusuhdanteinen taloudellinen tilanne ajavat julkisen sektorin kehittämään ja tehostamaan toimintojaan. Julkisella sektorilla toiminnan tehostaminen suoritetaan usein muokkaamalla olemassa olevia toimintatapoja tai kehittämällä uusia tehokkaampia toimintatapoja. Oleellista yllä kuvatulle toiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi on, että ne toteutetaan yleensä yksiköiden suurimman voimavaran avulla, eli lähtökohtaisesti jo olemassa olevilla henkilöstöresursseilla. Toiminnan tehostaminen yksikön sisäistä toimintaa kehittämällä edellyttää kehittämisestä vastaavalta taholta osaamisen tunnistamista ja sen uudelleen organisoimista. Tässä opinnäytetyössä Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnan toimintaa tehostetaan muodostamalla toiminnanohjausta helpottava ja nopeuttava työkalu sekä muodostamalla annetun analysoidun tiedon pohjalta valvontayksikön toimintaa tehostavia kehittämis ehdotuksia.

1.2 Toimeksiantajan kuvaus

Ympäristöterveydenhuollon kunnallisten valvontayksiköiden toiminta on lakisääteistä julkisen sektorin viranomaistoimintaa (Valvira, 2022b). Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on ihmisten elinympäristöstä aiheutuvien terveysriskien vähentäminen, ehkäiseminen, poistaminen ja näihin tähtäävä toiminta. Se sisältää terveydensuojelun, elintarvikkeiden,

tupakkalain, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalvelut. Kunnissa suoritettavaa suunnitelmallista terveydensuojelulain (763/1994) mukaista valvontaa ohjataan kunnan toimesta laaditulla ja hyväksytyllä valvontasuunnitelmalla.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto, ja opinnäytetyö on suunnattu valvontayksikön toimialueella terveydensuojeluvalvontaa tekevän tiimin toiminnan kehittämiseen. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön toiminnanohjauksessa on havaittu puutteita, ja havaittujen puutteiden osavaikutuksella mm. valvontayksikön sisäisten henkilöstöressurssien ohjaus tarvittaviin painopisteisiin on ollut hallitsematonta ja pirstaloitunutta. Tällä on ollut vaikutusta muun muassa siihen, että terveydensuojeluvalvonta ei ole saavuttanut sen suunnitelmalliselle valvonnalle asetettuja tavoitteitaan. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toiminnan kehittämisessä päävastuu on aiemmin ollut valvontatyötä suorittavalla henkilökunnalla heille kuuluvien muiden tehtävien ohessa. Valvontayksikön toiminnan kehittäminen on ollut osittain siihen suunnattujen henkilöstöressurssien vähyyden ja suunnittelemattomuuden seurauksena tehotonta. Nyt valvontayksikön johdossa tapahtuneiden henkilövaihdosten myötä terveydensuojeluvalvonnan toiminnan kehittämisestä ja sen suunnittelemisesta vastaa ympäristöterveysjohtaja, jonka tavoitteena on ympäristöterveydenhuollon toiminnan kehittäminen ja tehostaminen siten, että valvontayksikkö saavuttaisi sille asetetut tavoitteet.

1.3 Työn tavoitteet

Opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on kehittää ja siten tehostaa Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa. Toimintaa tullaan kehittämään ympäristöterveydenhuollon näkökulmasta tarkasteltuna valvonnan laadun, määrän ja henkilökunnan tasa-arvoisuuden siitä kärsimättä. Tavoite on tarkoitus saavuttaa kehittämällä ensisijaisesti valvontayksikön sisäistä toiminnanohjausta sitä varten opinnäytetyössä luotavan Excel-pohjaisen työkalun avulla, työkalun työstämisen yhteydessä käsitellään ja ajantasaistetaan valvontakohderekisterin tiedot.

Käsiteltyä aineistoa hyväksi käyttäen opinnäytetyön tekijä suorittaa valvontayksikön sisäisen ja ulkoisen analyysin ja näiden pohjalta muodostaa omat kehittämissuosituksensa toiminnan tehostamiseksi, jossa toimintaa on tehostettu olemassa olevin resurssein terveys- ja turvallisuusvalvonnan henkilökunnan toiminnanohjauksen ja muiden yksikön sisäisten resurssien uudelleen organisoinnin avulla.

Opinnäytetyön suorittaminen aloitetaan kartoittamalla Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella sijaitsevien terveys- ja turvallisuusvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan kohteiden määrä, laatu ja niiden valvontaan käytössä olevat henkilöstöresurssit. Saatua aineistoa käsitellään ja niistä muodostetaan ajantasainen valvontakohterekisteri Excel-pohjaiselle toiminnanohjaustyökalulle. Valvontakohteiden kartoituksella saatua aineistoa käsitellään valvontakohteiden ilmoitetun toiminnan, sijainnin (kunta), valvontatiheyden ja kohteiden vastuullisten valvojien suhteen. Kun valvontakohteet on saatua käsiteltyä opinnäytetyön toimeksiantajan toivomalla tavalla, käsitellyistä tiedoista muodostetaan Excel-pohjainen toiminnanohjausta helpottava työkalu, jonka avulla voidaan tulevaisuudessa suunnitella vuosittaisia valvontasuunnitelmia.

Toiminnanohjaustyökalun toimintaympäristönä tullaan käyttämään Teams-sovellusta, jossa viranhaltijat kukin omalta osaltaan ylläpitävät valvomistaan valvontakohteista muodostettua reaaliaikaista Excel-taulukkoa. Teams-sovelluksen välityksellä käytettynä toiminnanohjaustyökalun käyttöä ei ole myöskään sidottu erityiseen fyysiseen sijaintiin, vaan kukin viranhaltija voi käyttää työkalua myös etänä työskennellessään tai tarvittaessa vaikka Teams-mobiilisovelluksella kenttätyöskentelyn yhteydessä.

Lisäksi opinnäytetyössä analysoidaan yksikön sisäisiä resursseja ja ulkoisia uhkia sekä mahdollisuuksia ja muodostetaan niistä toiminnan tehostamiseksi analyysien perusteella tehtyjen johtopäätöksien mukaiset toiminnan kehittämisehdotukset. Toiminnan kehittämisessä käytetään myös hyväksi toiminnanohjaustyökalun muodostamiseen käytetyn aineiston käsittelyssä valvontayksikön toiminnasta tehtyjä havaintoja.

Opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta uuden toiminnanohjaustyökalun avulla muodostetun vuoden 2023 valvontasuunnitelman sisältämiä tarkastusmääriä ja tarkastusten

toteumaa tullaan vertaamaan vuosien 2021 ja 2022 valvontasuunnitelmien tarkastusmääriin, sekä vuosien 2021 ja 2022 toteumaan.

1.4 Työn rakenne

Varsinainen opinnäytetyö koostuu käytännössä kahdesta erillisestä osiosta, joista ensisijaisessa käsitellään opinnäytetyön toimeksiantajan VATI-järjestelmästä antamat aineistot. Käsitellyistä aineistosta muodostetaan ajantasainen Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan valvontakohderekisteri ja valvontakohderekisterin pohjalta muodostetaan Excel-työkalu valvontayksikön toiminnanohjauksen helpottamiseksi. Opinnäytetyön toisessa osiossa analysoidaan VRIO-analyysillä valvontayksikön sisäistä toimintaa (resursseja), PESTEL-analyysillä analysoidaan toimintaan vaikuttavia ulkoisia muutosvoimia ja näistä edellä mainituista analyyseistä saatuja tuloksia käsitellään TOWS-analyysillä kehittämisehdotuksien muodostamiseksi.

Opinnäytetyön kirjallinen osio koostuu kahdeksasta luvusta, joista ensimmäisenä on johdanto. Johdannossa on avattu opinnäytetyön taustat, tavoitteet ja rakenne. Näissä on kerrottu mikä on työn tarkoitus, mihin työ perustuu ja miten työ on toteutettu. Johdannossa esitellään tarkemmin opinnäytetyön taustat, jossa kerrotaan aiheen valintaa puoltaneet seikat sekä opinnäytetyön tavoitteet.

Luvut 2, 3 ja 4 sisältävät opinnäytetyön teorialukuja. Luvussa 2, ympäristöterveydenhuolto toimintaympäristönä, kuvataan Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuoltoa toimintaympäristönä sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä ja muuta toiminnanohjausta. Luvussa 3 kerrotaan terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toiminnanohjaustyökalun toteutuksesta. Luvussa 4 kerrotaan suunnitelmallisen valvonnan toiminnan kehittämisen lähtökohdista ja käytetyistä tutkimusmenetelmistä.

Luvussa 5 kerrotaan työn toteutuksesta, jossa selvitetään, miten valvontayksikön sisäistä toimintaympäristöä ja ulkoisia muutosvoimia on käytännössä analysoitu. Lisäksi luku sisältää analyysikohtaiset tulokset. Luku 6 sisältää varsinaiset kehitysehdotukset, jotka on saatu yhdistämällä VRIO- ja PESTEL-analyysien tulokset ja analysoimalla ne TOWS-ana-

lyysillä. Kehitysehdotukset on jaettu neljäksi erilliseksi suunnitelmaksi. Luvussa 7 on vertailtu terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmääriä ja muutoksien vaikuttavuutta toteumaan.

Luku 8 sisältää yhteenvedon ja johtopäätökset. Luvussa myös arvioidaan, onko annetuilla kehitysehdotuksilla vaikutusta valvontayksikön tyotehokkuuteen. Luvussa on kerrottu myös yhtenä opinnäytetyön tuloksena saadun toiminnanohjaustyökalun jatkokehittelystä.

2 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Terveydensuojelulain (763/1994) mukaan ympäristöterveydenhuollon tehtävä on toiminta-alueellaan olevien ihmisten elinympäristöstä aiheutuvien terveysriskien vähentäminen, ehkäiseminen, poistaminen ja näihin tähtäävä toiminta (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), 2022a). Voidaan siis sanoa, että ympäristöterveydenhuollon tehtävä on ennalta ehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jonka painopiste on ihmisten elinympäristöstä aiheutuvien terveysriskien ehkäisemisessä ja niitä aiheuttavien olosuhteiden vähentämisessä ja poistamisessa. Ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvat terveydensuojelun, elintarvikkeiden, tupakkalain ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut. Ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavia ministeriöitä ovat maa- ja metsätalousministeriö (MMM) sekä sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavia keskusvirastoja ovat maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva Ruokavirasto ja sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira).

Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnan viranomaisten yleiset velvollisuudet ja valvontamenettelyt on määritetty terveydensuojelulaissa (763/1994) ja hallintolaissa (434/2003).

2.1 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alue muodostuu 12 eri kunnan muodostamasta yhteistoiminta-alueesta. Näitä ovat Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Isokyrö, Kauhava, Kuortane, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Vimpeli ja Ähtäri (Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto, 2022, s. 3). Yhteistoiminta-alue täyttää laissa sille asetetut vaatimukset (Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta 410/2009). Yhteistoiminta-alueen terveydensuojeluviranomainen oli vuoden 2022 loppuun saakka Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta ja vuoden 2023 alusta lähtien ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintajaosto, joka toimii Seinäjoen kaupungin kaupunkiympäristön toimialan lupa-asianlautakunnan alaisena.

2.2 Henkilökunta

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon henkilökunta sisältää viranhaltijoina yhteensä 38 henkilöä (Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto, 2022, s. 4). Näihin kuuluvat ympäristöterveysjohtaja, johtava kaupungineläinlääkäri, johdon sihteeri, 14 terveystarkastajaa (7 tekee elintarvikevalvontaa sekä tupakkavalvontaa ja 7 terveydensuojeluvalvontaa). Näiden lisäksi henkilökuntaan kuuluvat 2 hygieenikkoeläinlääkäriä, 3 valvontaeläinlääkäriä, 16 praktikkoeläinlääkäriä ja terveydenhuoltoeläinlääkäri. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollolla on käytettävissään terveystarkastajien työnkuvaan henkilöstöresursseja vuonna 2023 arviolta 17,4 htv, eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit ovat 19 htv ja hallinnon 2 htv.

2.3 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain valvontasuunnitelma 2023

Terveydensuojelulaki määrittelee, että päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on kunnilla. Valvonnan tulee olla paikalliset tarpeet huomioon ottaen laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää ja poistavaa. Terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan kohteet ovat ilmoituksenvaraisia, tai vesilaitosten ollessa kyseessä ne vaativat terveydensuojeluviranomaisen hyväksynnän. Terveydensuojeluvalvonnan valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista, ja siitä muodostuu valvontayksikölle tuloja, joilla katetaan valvonnasta aiheutuvia kustannuksia.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain valvontasuunnitelman mukaan valvontayksikön alueella on vuonna 2023 noin 765 suunnitelmallisen valvonnan valvontakohdetta. Valvontasuunnitelmassa (Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto, 2022, s. 15) on arvioitu, että terveydensuojelulain suunnitelmalliseen valvontaan on käytettävissä 1,42 htv valvontatarpeen ollessa 1,16 htv.

Terveydensuojeluvalvonta sisältää lisäksi runsaasti tehtäviä, jotka eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Näihin lasketaan muun muassa valituksien ja terveyshaittaepäilysten vuoksi tehdyt tarkastukset ja muut toimenpiteet, hallinnolliset pakkotoimenpiteet, epidemiaselvitykset ja lausunnot. Lisäksi tarvittaessa terveydensuojeluvalvonnan viranhaltijat

toimivat myös asiantuntijatehtävissä sidosryhmien ryhmissä tai kokouksissa, talousvesilaitosten valvontatutkimusohjelmien kehittämisessä ja laatimisessa, käsittelevät heille tulleita ilmoituksia ja hakemuksia, ottavat viranomaisnäytteitä, antavat neuvontaa, syventävät osaamistaan kouluttautumalla jne.

Terveysuojelulain suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tarkastustiheys määritetään valvontakohteille annetun riskiluokan mukaan. Kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan kasvattaa, tai vaihtoehtoisesti vähentää kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Kohdekohtainen riskiarviointi suoritetaan VATI-järjestelmässä.

Terveysuojelun valvontasuunnitelmassa suunnitelmallista valvontaa ohjataan painopisteittäin, ja vuonna 2023 yhteistoiminta-alueella painopisteinä ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö.

2.4 Lainsäädäntö

2.4.1 EU-lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa omalla toimialallaan siitä, että sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on otettu huomioon myös EU:n asettamat yhteiset tavoitteet (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), i.a.-a). Terveysuojeluvallan perustana on terveydensuojelulaki, joka on Suomen sisäinen erikoislaki ja se sisältää hyvin vähän EU-lainsäädäntöä muihin lakeihin, kuten esimerkiksi elintarvikelakiin verrattuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa myös Euroopan unionissa Suomen osalta toimialansa asioiden seurannasta, lainsäädännön valmistelusta, Suomen kannanottojen määrittelystä Euroopan unionissa käsiteltävien omaa toimialaansa koskevien asioiden osalta sekä Suomessa tapahtuvasta oman toimialansa EU-lainsäädännön valmistelusta ja toimeenpanosta (STM, i.a.-a).

Euroopan unionin alueella toimii Euroopan tautienehkäisy ja valvontakeskus (ECDC), jonka tehtävänä on Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella niiden kansalaisten terveyden suojelemiseksi muodostettujen valmiuksien parantaminen ihmisillä esiintyviä tauteja ehkäisemällä, tartuntatauteja seuraamalla ja niistä tiedottamalla (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), i.a.-a). Tavoitteiden saavuttamiseksi ECDC toimii yhteistyössä Euroopan alueella vaikuttavien ja muiden kansainvälisten terveydensuojelulistien organisaatioiden kanssa. Näitä ovat mm. Maailman terveysjärjestö (WHO), eri jäsenmaiden kansanterveydestä vastaavat organisaatiot, EU:n toimielimet ja virastot (ECDC, i.a.-b).

Ympäristöterveydenhuollon toimialaa koskevat Euroopan unionilta tulleet lait ja muut toimenpiteitä vaativat huomiot ovat kohdistuneet pääosin talous- ja uimavesisektorille. Tällainen on esimerkiksi EU:n direktiivi ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta (Direktiivi 2184/2020), jonka tavoitteena on EU:n jäsenvaltioiden alueella turvata juomaveden terveydellinen laatu.

2.4.2 Terveydensuojelulaki

Terveydensuojelulain (763/1994, 1 luku, 1§) tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristöstä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa.

Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnan toimintaa valvotaan ja ohjataan sosiaali- ja terveysministeriön säätämällä terveydensuojelulaille (763/1994, 2 luku, 4§). Lisäksi terveydensuojelulakia tarkennetaan sekä terveydensuojeluviranomaisen toimintaa ja terveydensuojelulain tulkintoja tarkennetaan erillisillä asetuksilla.

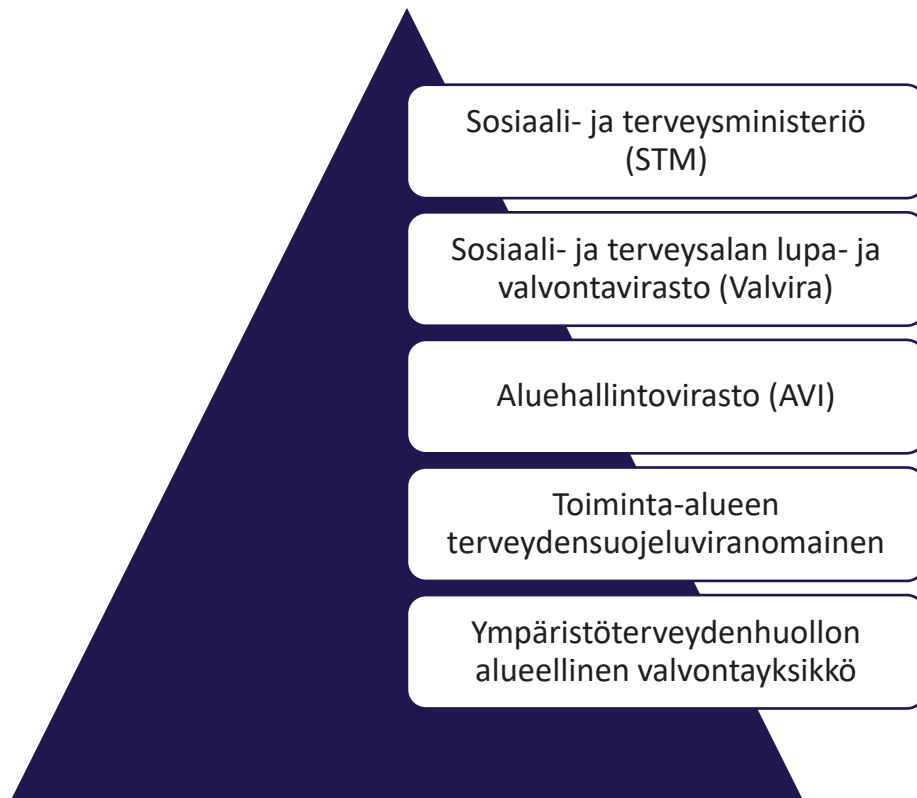
Terveydensuojelulaki on tullut voimaan vuonna 1994 ja sitä on siitä saakka päivitetty useaan eri otteeseen. Terveydensuojelulakia ollaan tulevaisuudessa muuttamassa, ja sen tavoitteena on suunnitelmallista valvontaa keventämällä suunnata vapautuvia valvontaresursseja tehokkaammin niihin toimintoihin ja kohteisiin, joissa valvonnan lisäämiselle on tarvetta. Tällä riskiperusteisella valvonnan suuntaamisella on tavoitteena saada parannettua alueen asukkaiden elinympäristön terveellisyyttä sekä talousveden turvallisuutta.

Suomessa talousveden laatuvaatimuksista ja niiden valvonnasta on vastuussa sosiaali- ja terveysministeriö. Varsinaisesta talousveden laadunvalvonnasta vastaavat kuntien terveydensuojeluviranomaiset. Talousveden laadunvalvonnasta on säädetty terveydensuojelulaisissa, ja talousveden laatuvaatimukset on Suomessa määritetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta (1352/2015). Talousveden laatuvaatimukset perustuvat EU:n alueella voimassa olevaan ns. juomavesidirektiiviin, eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin Ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta (Direktiivi 2184/2020). Direktiivillä ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta on tarkoitus turvata EU:n alueen kansalaisten ja muiden alueen talousveden käyttäjien juomaveden käyttökelpoisuus ja sen saatavuus (EUROPEAN CHEMICALS AGENCY, (ECHA), i.a.).

2.5 Terveydensuojeluvalvonnan johtaminen ja ohjaus

Terveydensuojeluvalvonnan toimintaympäristössä korkeimmalla taholla terveydensuojelun johtamisesta, suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö (763/1994, 2 luku, 4§). Terveydensuojelulain nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön sijasta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), i.a.-c).

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) yhdessä toimialueiden aluehallintovirastojen kanssa valvoo ja ohjaa kuntien ja yhteistoiminta-alueiden terveydensuojeluviranomaisten toimintaa (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), i.a.-c). Lisäksi aluehallintovirasto toimialueellaan arvioi alueelliset terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja seuraa niiden toteutumista. Valvonta- ja ohjausvastuut jakautuvat kuvion 1. mukaisesti.

Kuvio 1. Terveydensuojeluvalvonnan johto- ja ohjauspyramidi.

2.5.1 Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma

Ympäristöterveydenhuollon kunnallisten ja yhteistoiminta-alueiden valvontayksiköiden toimintaa ohjataan keskusvirastojen yhdessä laatiman yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman avulla (Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto (Valvira), 2019). Keskusvirastojen laatimassa yhteisessä valvontaohjelmassa määritellään yhteiset periaatteet ja linjaukset keskusvirastojen valvonnassa olevien eri toimialojen valvontaohjelmille sekä kunnallisten ympäristöterveydenhuoltojen suorittamalle suunnitelmalliselle valvonnalle. Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontaohjelma laaditaan neljän vuoden valvontaohjelmakauden mittaiseksi ja sitä päivitetään tarvittaessa.

Toimialoja, joita yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma koskee, ovat elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta sekä eläinlääkintähuolto. Yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma perustuu terveydensuojelulain 4 §:ään, elintarvikelain 39 §:ään, tupakkalain 84 §:ään ja eläinlääkintähuoltolain 10 §:ään (Valvira, 2022a, s. 18). Yhteisen valvontaohjelman ohjauksella muodostetuissa toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa huomioidaan

asetetut yhteiset tavoitteet ja linjaukset. Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on mahdollista ottaa yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa tarkemmin kantaa tarkastuksien sisältöön tai muuhun tarkastusten kulkuun vaikuttaviin asioihin.

2.5.2 Valtakunnallinen terveydensuojelulain valvontaohjelma

Kunnallisen terveydensuojeluvalvonnan johtamiseksi ja ohjaamiseksi Valvira laatii valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on mm. ympäristöterveydenhuollon eri yksiköiden toimintatapojen ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen sekä tasa-arvoisten valvontakäytäntöjen ja -toimenpiteiden takaaminen terveydensuojeluvalvonnan valvontakohteina oleville toiminnanharjoittajille. Valvontaohjelmassa terveydensuojeluvalvonnan toimintaa ohjataan kausittain vaihtuvien painopisteiden avulla.

Voidaankin todeta, että valtakunnallisen terveydensuojelulain valvontaohjelman pyrkimyksenä on suunnitelmallisen ohjauksen avulla terveydensuojeluvalvonnan toiminnan parantaminen ja sitä kautta yleisten tavoitteiden saavuttamisen edistäminen (Valvira, 2022a, s.4–5).

2.5.3 Kunnan valvontasuunnitelma

Kunta tai yhteistoiminta-alue laatii ja hyväksyy toimialueellaan terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa koskevan terveydensuojelun valvontasuunnitelman. Kunnan tai yhteistoiminta-alueen laatiman valvontasuunnitelman tulee sisältää valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa asetetut yhteiset tavoitteet, jotka on sovitettu paikallisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Yksinkertaistettuna kunnallisessa valvontasuunnitelmassa on kerrottu vuosittain toiminta-alueella suoritettavan terveydensuojelulain (763/1994, 2 luku, 6 §) mukaisen suunnitelmallisen valvonnan määrä ja kohteet. Valvontasuunnitelma tarkastetaan vuosittain ja päivitetään tarvittaessa.

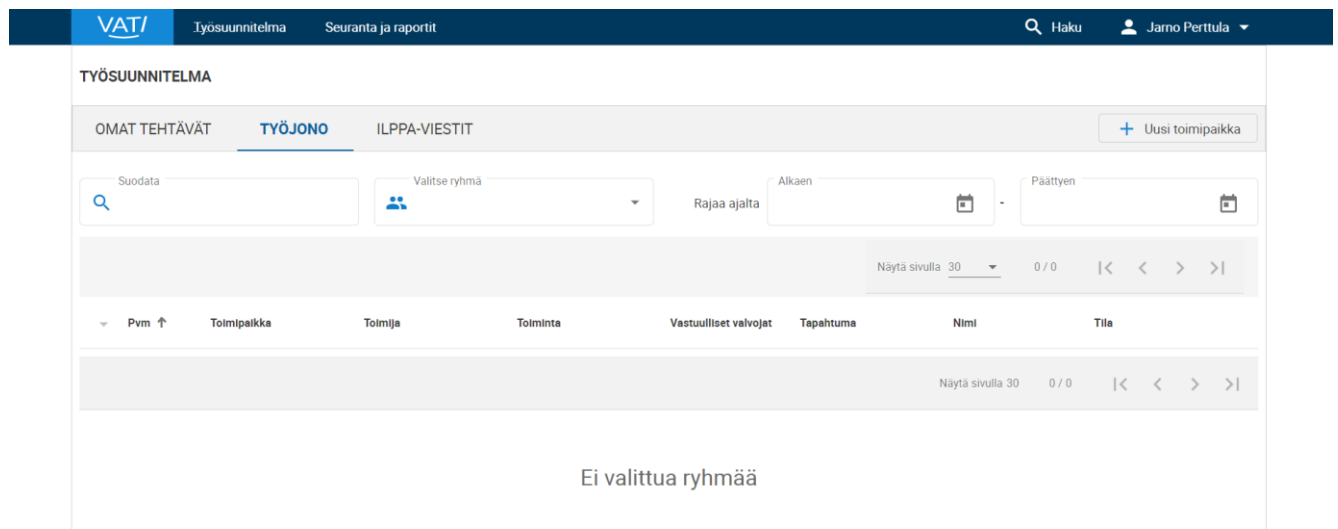
2.5.4 Aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäynnit

Aluehallintoviraston tehtävä on arvioida toimialueensa ympäristöterveydenhuollon yksiköiden valvontasuunnitelmat ja tarkkailla niiden toteutumista ja tarvittaessa antaa ohjausta. Tehtävänsä toteuttamiseksi aluehallintovirasto tekee toimialueensa ympäristöterveydenhuollon yksiköihin arviointi- ja ohjauskäyntejä. Arviointi- ja valvontakäyntien tarkoituksena on arvioida kuntien tekemän valvonnan laadukkuutta, riskiperusteisuutta ja terveyshaittoja ehkäisevää toimintaa. Arviointikäynnin lopputuotoksena kunnalle toimitetaan kirjallinen loppuraportti, jossa esitetään arvioinnin aikana esille nousseet hyvät käytännöt sekä kehitettävät ja korjattavat asiat. Mikäli kunnan suorittama valvonta ei joiltain osin täytä lain sille antamia tavoitteita, toimittaa aluehallintavirasto kunnalle asiasta selvityspyynnön, jossa pyydetään selvittämään, miten ja mihin mennessä kunta korjaa havaitut epäkohdat (Aluehallintovirasto (AVI), i.a.).

3 TOIMINNANOHJAUSTYÖKALUN TOTEUTUS

3.1 Aineisto

Työn lähtökohtana käytettävä aineisto on otettu valtakunnallisesta ympäristöterveydenhuollon VATI-järjestelmästä. Sieltä poimittiin Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tiedot, joiden ympärille toiminnanohjaustyökalu on muodostettu. Poimitut aineistot käsiteltiin varmistamalla valvontakohteiden tietojen ajantasaisuus ja muu paikkansa pitävyys. Aineiston käsittelyn yhteydessä poimituista tiedoista poistettiin kaikki opinnäytetyön kannalta tarpeeton tieto toiminnanohjaustyökalun pohjana käytettävän valvontakohderekisterin yksinkertaistamiseksi.

Kuvio 2. VATI-järjestelmä

3.2 Toiminnanohjaustyökalun suunnittelu ja toteutus

Excel-pohjaisen työkalun on tarkoitus toimia terveydensuojelutiimin toiminnanohjausta helpottavana ja tehostavana työkaluna. Työkalun ominaisuuksia koskevat toiveet ja vaatimukset on sovittu toimeksiantajan kanssa opinnäytetyön suunnittelupalaverissa. Toiminnanohjaustyökalun suunnittelun lähtökohtana on pidetty sen muokattavuutta tulevaisuudessa siihen tai suunnitelmalliseen valvontaan kohdistuvien tarpeiden muuttuessa.

Työkalu on toteutettu niin, että ensin VATI-järjestelmästä poimituista ja käsitellyistä aineistoista on muodostettu ajantasainen ja pelkistetty valvontakohterekisteri työkalun pohjaksi. TsL-kohteeksi nimetty taulukko on lukittu, ja sitä pääsevät muokkaamaan vain opinnäytetyön tekijä ja sen toimeksiantaja. TsL-kohteet-tilikassa valvontakohteet on lajiteltu toimeksiantajan toivomuksesta kunnittain.

	A	B	C	D	E	F	G	H
	Toimintatyyppi	Kunta	Toimipaikka	Tarkast. käytettävä tuntimäärä	Tarkastustiheys/vuosi	Seuraava tark.	Edellisen suunnitelmallisen tarkastuksen pvm	Vastuullinen valvoja
1								
585		Seinäjoki						
586								
587	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjoki	Yritys 1	0,2		2025	-	Tarkastaja 1
588	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjoki	Yritys 2	0,2		2025	-	Tarkastaja 2
589	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjoki	Yritys 3	0,2		2025	-	Tarkastaja 3
590	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjoki	Yritys 4	0,2		2025	-	Tarkastaja 4
591	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjoki	Yritys 5	0,2		2025	-	Tarkastaja 5
592	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 6	0,2		2022	24.7.2017	Tarkastaja 6
593	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 7	0,2		2022	24.7.2017	Tarkastaja 7
594	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 8	0,2		2022	15.8.2017	
595	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 9	0,2		2022	25.7.2017	
596	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 10	0,2		2022	23.5.2017	
597	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 11	0,2		2024	-	
598	Hotelli	Seinäjoki	Yritys 12	0,2		2027	-	
599	Hostellit, kuten retkeilymajat	Seinäjoki	Yritys 13	0,2		2025	-	
600	Hostellit, kuten retkeilymajat	Seinäjoki	Yritys 14	0,2		2027	-	
601	Asuntolat, yömajat, pakolais	Seinäjoki	Yritys 15	0,2		2025	-	
602	Lomakeskusten ja leirintäal	Seinäjoki	Yritys 16	0,2		2026	-	
603								
604	Ammattioppilaitos	Seinäjoki	Oppilaitos 1		0,33	2023	-	

Kuvio 3. TsL-kohteet-tilikassa

Tästä TsL-kohteet-tilikassa on muodostettu toiminnanohjaustyökalun pohjaksi pelkistetty ja tietyiltä osin käyttäjiensä muokattavissa oleva aputaulukko. Aputaulukon pääkäyttäjinä toimivat opinnäytetyön tekijä ja sen toimeksiantaja. Muiden käyttäjien aputaulukon muokausoikeuksia on rajoitettu ja nämä heidän muokattavissaan olevat sarakkeet ovat Tarkastaja 2023 ja Edellinen suunnitelmallinen tarkastus. Aputaulukon valvontakohteiden tietojen ylläpidosta vastaa kohdetta valvova viranhaltija. Tämä tapahtuu siten, että valvontakohteen perustietojen muuttuessa kohdetta valvova viranhaltija ilmoittaa kohteen muutoksista pääkäyttäjille, jotka muokkaavat kohteen perustiedot annetun tiedon mukaisesti.

Aputaulukosta löytyvät valvontakohteen tiedot on luokiteltu toimintatyypeittäin, ja aputaulukon sisältämät otsikkotiedot ovat seuraavat: Toimintatyyppi, Kunta, Toimipaikka, Tarkastaja 2023, Tarkastustiheys (vuosi), Seuraava tarkastus (vuosi) ja Edellinen suunnitelmallinen tarkastus (vuosi). Aputaulukkoon syötetyt tiedot muodostavat toiminnanohjaustyöka-

lun etusivulla sijaitsevaan taulukkoon viranhaltijakohtaiset valvontakohteiden määrät, henkilötyövuodet, tunnit ym. joiden avulla voidaan valvoa viranhaltijakohtaista suunnitelmallisen valvonnan työmäärää. Aputaulukko kertoo myös kohteeseen suoritettua edellisen tarkastusvuoden ja siitä johdettuna tarkastustiheyden mukaan seuraavan suunnitelmallisen tarkastuksen vuoden.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Toimintatyyppi	Kunta	Toimipaikka	Tarkastaja 2023	Tarkastustiheys/vuosi	Seuraava tark.	Edellinen suunnitelmallinen tarkastus / Vuosi
2	Aamiaismajoitus sekä majoit	Alajärvi	Yritys 1	Tarkastaja 1	-	-	2018
3	Aamiaismajoitus sekä majoit	Alavus	Yritys 2	Tarkastaja 2	-	-	2018
4	Aamiaismajoitus sekä majoit	Alavus	Yritys 3	Tarkastaja 3	-	-	2020
5	Aamiaismajoitus sekä majoit	Alavus	Yritys 4	Tarkastaja 4	-	-	2018
6	Aamiaismajoitus sekä majoit	Alavus	Yritys 5	Tarkastaja 5	-	-	2018
7	Aamiaismajoitus sekä majoit	Kuortane	Yritys 6	Tarkastaja 6	-	-	2015
8	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjäki	Yritys 7	Tarkastaja 7	-	-	2018
9	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjäki	Yritys 8		-	-	2018
10	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjäki	Yritys 9		-	-	2018
11	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjäki	Yritys 10		-	-	2018
12	Aamiaismajoitus sekä majoit	Seinäjäki	Yritys 11		-	-	2018
13	Aamiaismajoitus sekä majoit	Ähtäri	Yritys 12		-	-	2018
14	Aamiaismajoitus sekä majoit	Ähtäri	Yritys 13		-	-	2018
15	Aamiaismajoitus sekä majoit	Ähtäri	Yritys 14		-	-	2018
16	Aamiaismajoitus sekä majoit	Ähtäri	Yritys 15		-	-	2018
17	Asuntolat, yömajat, pakolais	Alajärvi	Yritys 16		0,2	2023	2018
18	Asuntolat, yömajat, pakolais	Lapua	Yritys 17		0,2	2023	2018
19	Asuntolat, yömajat, pakolais	Seinäjäki	Yritys 18		0,2	2023	2018
20	Hostellit, kuten retkeilymaja	Alavus	Yritys 19		0,2	2023	2018
21	Hostellit, kuten retkeilymaja	Kauhava	Yritys 20		0,2	2025	2020

Kuvio 4. Osittain käyttäjiensä muokattavissa oleva aputaulukko

Vesilaitoksien valvonnalle on muodostettu opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta erillinen taulukko, joka sisältää kaikki valvontayksikön alueen vesilaitokset, ja se on nimetty vesilaitokset-taulukoksi. Vesilaitokset-taulukolta löytyvät talousvettä toimittavat vesilaitokset on luokiteltu niiden valvontaperusteen mukaisesti kahteen erilliseen luokkaan. Valvonta-asetukset luokitellaan kahden erillisen asetuksen alaiseksi, joita ovat sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteiston riskienhallinnasta (1352/2015) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001).

Vesilaitokset-taulukon sisältämät otsikkotiedot ovat talousvettä toimittavan laitoksen nimi, valvontaperuste, kunta, vastuullinen valvoja, tarkastustiheys, edellinen tarkastus, seuraava tarkastus ja tarkastaja 2023. Vesilaitokset-taulukolle syötetyt valvontakohteiden tiedot muodostavat toiminnanohjaustyökalun etusivulla sijaitsevaan taulukkoon viranhaltijakohtaiset valvontakohteiden määrät, henkilötyövuodet, tunnit ym. joiden avulla voidaan valvoa

viranhaltijakohtaista suunnitelmallisen valvonnan työmäärää. Vesilaitokset-taulukko muodostaa kohteeseen suoritettun edellisen tarkastusvuoden ja siitä johdettuna tarkastustiheyden mukaan seuraavan suunnitelmallisen tarkastuksen vuoden.

	A	B	C	D	E	F	G	H
	Talousettä toimittavan laitoksen nimi	Vesilaitoksen valvontaperuste	Kunta	Vastuullinen valvoja	Tarkastustiheys/vuosi	Edellinen tarkastus (VASU)	Seuraava tark.	Tarkastaja 2023
1								
2		1352/2015						
3	Vesiosuuskunta 1	1352/2015	Alajärvi		1	2015	2016	
4	Vesiosuuskunta 2	1352/2015	Alajärvi		1	2020	2021	
5	Vesiosuuskunta 3	1352/2015	Alajärvi		1	2020	2021	
6	Vesiosuuskunta 4	1352/2015	Alajärvi		1		#ARVO!	
7	Vesiosuuskunta 5	1352/2015	Alavus		1	2016	2017	
8	Vesiosuuskunta 6	1352/2015	Evijärvi		1	2020	2021	
9	Vesiosuuskunta 7	1352/2015	Isokyrö		1	2022	2023	
10	Vesiosuuskunta 8	1352/2015	Isokyrö		1	2022	2023	
11	Vesiosuuskunta 9	1352/2015	Kauhava		1	2022	2023	
12	Vesiosuuskunta 10	1352/2015	Kauhava		1	2022	2023	
13	Vesihuoltolaitos 1	1352/2015	Kauhava		1	2022	2023	
14	Vesihuoltolaitos 2	1352/2015	Kauhava		1	2022	2023	
15	Vesihuoltolaitos 3	1352/2015	Kuortane		1	2022	2023	
16	Vesihuoltolaitos 4	1352/2015	Lappajärvi		1	2020	2021	
17	Vesihuoltolaitos 5	1352/2015	Lappajärvi		1	2020	2021	
18	Vesihuoltolaitos 6	1352/2015	Lappajärvi		1	2016	2017	
19	Vesihuoltolaitos 7	1352/2015	Lappajärvi		1	2016	2017	
20	Vesilaitos 1	1352/2015	Lapua		1	2022	2023	
21	Vesilaitos 2	1352/2015	Lapua		1	2021	2022	
22	Vesilaitos 3	1352/2015	Lapua		1	2021	2022	

Kuvio 5. Vesilaitokset-taulukko

Aputaulukon- ja vesilaitokset-taulukon välityksellä valvonnan vuosittaista määrää koskevat tiedot siirtyvät työkalun julkisivuna toimivalle VASU-taulukolle. Tämä yhdistää aputaulukossa sekä vesilaitokset-taulukossa olevan toimintatyyppikohtaisen tarkastusten määrää koskevan tiedon. VASU-taulukkoon on muodostettu kaavat, jotka poimivat tarvittavat valvonnan määrää koskevat tiedot aputaulukon- ja vesilaitokset-taulukon ajantasaisista tiedoista. VASU-taulukosta näkyvästä ohjaustyökalusta selviää kunkin valvontaa tekevän viranhaltijan vuosittaiset suunnitelmalliset tavoitteet ja siihen käytettävä aika.

Suunnitelmallinen valvonta		Aika (h)	Tarkastustiheys	Vasun mukaiset tarkastukset	Käytettävä aika yhteensä	Henkilö 1	Aika	Henkilö 2	Aika	Henkilö 3	Aika	Henkilö 4	Aika	Henkilö 5	Aika	Henkilö 6	Aika	Henkilö 7	Aika	Henkilö 8	Aika
Toimintaluokka	Toimintatyyppi																				
Majoitustoiminta	Majoitushuoneistot	6	0,2	3	18	3	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opetustoiminta	Koulut ja oppilaitokset *Peruskoulut	7	0,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Koulut ja oppilaitokset *Muut koulut (Toisen asteen koulu)	11	0,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sosiaalihuollon palvelut	Lasten päiväkodit ja vastaavat	6	0,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sosiaalihuollon palvelut	Vanhainkodit ja vastaavat + Muut sosiaalihuollon yksiköt	8	0,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sosiaalihuollon palvelut	Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	6	0,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kauneudenhoitoa ja ihonkäsitteilyä	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	3	0,33	3	9	3	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikunta ja virkistystoiminta	Yleiset uimarannat ja muut uima-alueet	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikunta ja virkistystoiminta	Uimahallit, kylpylät ja muut allastilat	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikunta ja virkistystoiminta	Kuntosalit ja liikuntatilat	3	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikunta ja virkistystoiminta	Yleiset saunat	2	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lasten ja nuorten kohteet	Kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot, si	5	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen v.jakelu (4012001)	6	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen v.jakelu (13522015)	8	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Äänisterveys	Äänintarkastukset	8		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä		6		6	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		6		tarkastusta																	
		27		tarkastuksiin käytettäviä tunteja																	
		3,6		htp (7,5)																	

Kuvio 6. VASU-taulukko

4 TOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT JA KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Lähtökohta

Opinnäytetyön lähtökohta on että Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun suunnitelmallinen valvonta ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteitaan. Valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toimintaa on myös aiemmin yritetty tehostaa mm. kalenterivuoden mittaisella kuukausittain saatavalla kiinteäsummaisella laatupalkkiolla. Laatupalkkion myöntämisperusteena on tällöin toiminut vuosittain tehtävien valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten määrä. Tämä havaittiin kuitenkin henkilökunnan puolelta epätasa-arvoiseksi, sillä osalla viranhaltijoista yksittäisten valvontakohteiden valvonnan vaatima suuri työmäärä vähentää vuosittaisten valvontakohteisiin suoritettavien tarkastusten määrää. Tällöin vuosittain tehtävien valvontatarkastusten määrä on pienempi, vaikka työmäärä on yhtä suuri tai jopa suurempi. Laatupalkkion myöntämisperusteiden epätasa-arvoisuuden vuoksi laatupalkkion käytöstä on luovuttu. Terveystoiminnan valvontasuunnitelmassa asetettuja suunnitelmallisen valvonnan tavoitteita ei saavutettu laatupalkkiokokeilun avulla.

Valvontasuunnitelmasta ja VATI-järjestelmästä poimittuja aineistoja tarkastelemalla on todettu, että terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa tekevien viranhaltijoiden työmäärät (valvontakohteiden määrät ja vuosittaiset valvontakohteisiin tehtävien tarkastusten määrät) eivät ole jakautuneet tasaisesti valvontaa suorittavien viranhaltijoiden kesken. Työmäärän epätasa-arvoisuuteen vaikuttavat mm. erinäisten valvontakohdetyyppien suurempi kohdekohtainen työllistävyys, valvontakohteiden epätasa-arvoinen määrällinen jako viranhaltijoiden kesken ja valvontakohteiden pitkät etäisyydet alueen sisällä. Viranhaltijoilla on myös oman työnsä ohella muita toimintaympäristöä ja valvontaa tukevia työtehtäviä, joita ei lueta suunnitelmalliseen valvontaa kuuluvaksi, eivätkä ne suoraan näy suunnitelmallisen valvonnan toteutumisesta tehtävässä arvioinnissa. Myös nämä toimintaympäristöä ja valvontaa tukevat työtehtävät vievät tehtävästä riippuen kuitenkin runsaasti aikaa vuositasolla mitattuna.

4.2 Tutkimusmenetelmät

4.2.1 VRIO-analyysi

VRIO-analyysillä arvioidaan valvontayksikön sisäistä toimintaympäristöä analysoimalla yksikön resursseja. VRIO-analyysin avulla saadaan muodostettua kuva yksikön vahvuuksista ja heikkouksista. VRIO-analyysiä käytetään yleensä osa-analyysinä osana yksiköiden toiminnasta tehtävää laajempaa analyysiä. VRIO-analyysin avulla sen käyttäjät pyrkivät havaitsemaan ja kehittämään arvokkaimpia resurssejaan sekä hyödyntämään niitä valvontayksikön toiminnassa.

Resurssien arvon valvontayksikön toiminnalle määrittää niiden hyödyllisyys valvontayksikölle, verrattuna siihen että kyseisiä resursseja ei olisi käytettävissä (Vuorinen, 2013, s. 132). Parhaimmat resurssit keräämällä valvontayksikkö voi saavuttaa kestävän edun muihin valvontayksikköihin verrattuna.

Resurssit on määritelty alla olevan mukaisesti (Vuorinen, 2013, s.131–132).

- Arvokas – Valvontayksikössä resurssin arvo perustuu resurssin kykyyn tuottaa ennalta määritetyillä kustannuksilla tehokkaasti palveluja. Resurssin tulee pystyä tuottamaan ennalta määritellyillä kustannuksilla lakisääteiset palvelut, auttamaan valvontaan kohdistuviin mahdollisuuksiin tarttumisessa sekä uhkien torjumisessa. Mikäli resurssista ei ole hyötyä ympäristöterveydenhuollon valvontatoiminnassa tai hallinnollisissa prosesseissa, se on arvoton.
- Harvinainen – Resurssien harvinaisuus kuvastaa resurssin vaikeaa saatavuutta.
- Vaikeasti kopioitava tai korvattava – Vaikeasti kopioitava resurssi on valvontayksikölle tärkeä ja sen pitäminen/suojaaminen on työlästä. Usein resurssi on monitahoinen ja se on kytköksissä yksikön sisällä ja yksikön ulkopuolella moniin eri tahoihin.
- Hyödynnetty valvontayksikössä – Resurssien hyödyntämiseksi valvontayksikössä tulee resurssien toimintaympäristö olla sen toiminnalle optimaalinen.

4.2.2 PESTEL-analyysi

PESTEL-analyysin avulla tarkastellaan valvontayksikön toimintaan vaikuttavia ulkoisia tekijöitä kuuden eri osa-alueen näkökulmasta (Vuorinen, 2013, s. 192). Nämä tarkastelun kohteena olevat osa-alueet ovat valvontayksikön toimintaan vaikuttavat poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset, teknologiset, ekologiset ja lainsäädännölliset vaikutukset. Analyysillä on tarkoitus saada muodostettua eritelty kuvaus valvontayksikön toimintaan vaikuttavista ulkoisista muutosvoimista (tulevaisuuden uhat ja mahdollisuudet). PESTEL-analyysin kohteen ollessa pieni, on mahdollista kattaa koko toimintaympäristö yhdellä analyysillä, kuten tässä opinnäytetyössä tehdään.

Pelkästään PESTEL-analyysillä tuotettuna tieto on kuitenkin usein hyvin yksipuolista, eikä se yksinään tuota suurta lisäarvoa valvontayksikön toimintaa arvioitaessa tai kehitettäessä (Vuorinen, 2013, s. 193). Analyysiä käytetäänkin yleensä niin sanotusti osa-analyysinä, ja sillä saatua tietoa käytetään tällöin osana laajempaa muodostettavaa analyysiä.

4.2.3 SWOT-analyysi

Valvontayksikölle tehdyn sisäisen ja ulkoisen analyysin jälkeen luodaan saadut tiedot yhteen keräävä SWOT-analyysi, joka on yksi olennaisimmista strategia-analyysityökaluista (Vuorinen, 2013, s. 76). SWOT-analyysissä valvontayksikön sen hetkistä tilannetta analysoidaan vertailemalla yksikön vahvuuksia ja heikkouksia toimintaympäristön luomiin uhkiin ja mahdollisuuksiin (Vuorinen, 2013, s. 76). Sen tarkoituksena on helpottaa strategisten valintojen tekemistä tuottamalla kokonaiskuvan yksikön sen hetkisestä tilanteesta.

SWOT-analyysi on yleisesti käytössä oleva perustyökalu, jossa luodaan nelikenttäinen taulukko alla mainituilla osa-alueilla:

<p style="text-align: center;"><u>Vahvuudet (S)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Valvontayksikön tai sen osan vahvuudet <ul style="list-style-type: none"> • Käytä hyväksi • Vahvista 	<p style="text-align: center;"><u>Heikkoudet (W)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Valvontayksikön toiminnan heikkoudet <ul style="list-style-type: none"> • Poista • Lievennä • Vältä
<p style="text-align: center;"><u>Mahdollisuudet (O)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toimintaympäristön valvontayksikölle tarjoamat mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> • Varmista hyödyntäminen 	<p style="text-align: center;"><u>Uhat (T)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Valvontayksikköön kohdistuvat ulkoiset uhat <ul style="list-style-type: none"> • Lievennä • Poista • Käännä mahdollisuudeksi

Kuvio 7. SWOT-analyysi (soveltaen Vuorinen, 2013, s.76).

4.2.4 TOWS-analyysi (8-kenttäinen SWOT-analyysi)

Vuorisen (2013, s. 77). mukaan TOWS-analyysi on SWOT-analyysistä jatkokehitetty 8-kenttäinen versio, joka on tarkoitettu erityisesti strategian suunnitteluun ja sen käytäntöön viemisen helpottamiseksi. TOWS-analyysi hahmottaa VRIO-analyysillä saatujen vahvuuksien ja heikkouksien suhdetta PESTEL-analyysillä saatuihin mahdollisuuksiin ja uhkiin. Analyysin tarkoituksena on muodostaa toimintasuunnitelmat, joissa selvitetään, miten valvontayksikkö reagoi erilaisissa tilanteissa.

TOWS analyysi	<u>Vahvuudet (S)</u>	<u>Heikkoudet (W)</u>
<u>Mahdollisuudet (O)</u>	<u>SO-suunnitelma</u> SO-suunnitelma kertoo miten valvontayksikkö hyödyntää vahvuuksiaan ympäröivien mahdollisuuksien rajoissa.	<u>WO-suunnitelma</u> WO-suunnitelma kertoo miten valvontayksikkö muuttaa heikkoudet vahvuudeksi.
<u>Uhat (T)</u>	<u>ST-suunnitelma</u> ST-suunnitelma kertoo miten valvontayksikkö hallitsee uhkia.	<u>WT-suunnitelma</u> WT-suunnitelma kertoo miten valvontayksikkö on varautunut mahdollisiin kriisitilanteisiin.

Kuvio 8. TOWS-analyysi (soveltaen Vuorinen, 2013, s.78).

5 TYÖN TOTEUTUS

5.1 VRIO-analyysi

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnan sisäistä toimintaympäristöä analysoitiin käsittelemällä valvontayksikön sisäisiä resursseja VRIO-resurs-sien analyysityökalun avulla. Analyysin kautta muodostetaan kuva valvontayksikön vahvuuksista ja heikkouksista.

5.1.1 VRIO-resurssien analyysi

Ympäristöterveydenhuollon yksiköiden käytössä olevat resurssit ovat verrattavissa muihin kunnallisten viranomaisyksiköiden resursseihin, joilla on yhteistä se, että ne kaikki ovat voittoa tuottamattomia yksiköitä ja niiden toiminta perustuu vahvasti henkilöstöresursseihin tai muihin niihin liittyviin resursseihin.

Resurssipohjaksi tässä työssä valikoituvat alla esitetyt resurssit:

Kuvio 9. VRIO-analyysin resurssipohja.

Taulukko 1. VRIO-analyysitaulukko.

Resurssi	Resurssien ominaisuudet				Vaikutukset	
	<i>Arvokas</i>	<i>Harvinainen</i>	<i>Vaikea kopioida/korvata</i>	<i>Hyödynnetty yksikössä</i>	<i>Kilpailullinen vaikutus</i>	<i>Taloudellinen vaikutus</i>
Henkilökunta	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Pysyvä etu	Ylivoimainen etu
Toimintaprosessit	Kyllä	Ei	Ei	Kyllä	Tasavertainen etu	Normaali etu
Työtehtävien priorisointi	Ei	Ei	Ei	Kyllä	Haittaa toimintaa	Alle normaalin
Erikoistuminen	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Pysyvä etu	Ylivoimainen etu
Toiminta-alue	Ei	Ei	Ei	Kyllä	Tasavertainen etu	Normaali etu
Osaava johtaminen	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Pysyvä etu	Ylivoimainen etu
Julkisuuskuva	Kyllä	Ei	Kyllä	Kyllä	Hetkellinen etu	Hetkellinen etu (yli normaalin)
Viranomaisyhteistyö	Kyllä	Ei	Ei	Kyllä	Tasavertainen etu	Normaali etu
Useat toimipisteet ja niiden sijainnit	Ei	Ei	Ei	Kyllä	Haittaa toimintaa	Alle normaalin
Toiminnan suunnitelmallinen ennakoitavuus	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Pysyvä etu	Ylivoimainen etu

5.1.2 Kehittämisen arvoiset resurssit

VRIO-analyysissä tärkeimmiksi ja kehittämisen arvoisiksi resursseiksi havaittiin:

1. Henkilökunta
2. Erikoistuminen
3. Osaava johtaminen
4. Toiminnan suunnitelmallinen ennakoitavuus

Henkilökunta – Ammattitaitoinen henkilökunta on valvontayksiköiden ja tässä tapauksessa Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnan toiminnan yksi peruskulmakivistä. Työ on asiantuntija- ja valvontatyötä, joka perustuu suurelta osin viranhaltijoiden ammattitaitoon ja heidän valvomastaan asiasta vuosien työn tuloksena hankkimaan kokemuspohjaiseen tietoon. Viranhaltijoiden ammattitaitoa ja tietotasa pidetään työnantajan ja keskusvirastojen puolesta yllä vuosittaisilla lakisääteisillä ja vapaaehtoisilla koulutuksilla. Osaamistaan syventääkseen viranhaltijat voivat myös pyytää lupaa osallistua tarpeellisiksi havaitsemiinsa koulutuksiin, mutta näistä tehdään aina tapauskohtainen päätös esihenkilön toimesta. Terveydensuojeluvalvonnan henkilökunta on sitoutunut työyhteisöönsä. Tästä kertoo muun muassa se, että henkilökunta on pysynyt eläköitymisiä lukuun ottamatta vuosia samana ja osa henkilökunnasta on suorittanut työtään ja työyhteisöään tukevia lisäkoulutuksia myös omalla ajallaan. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat ovatkin usein valtavirrasta poikkeava ja pieni ammattiala, jonka edustajat ovat huomattavan sopeutumiskykyisiä työolosuhteiden ja -tehtävien suhteen. Viranomaistyöhön sopeutumattomat henkilöt karsiutuvatkin nopeasti pois työn vaativuuden paljastuttua, ja jäljelle jääneet ovat työyhteisöön sitoutunutta, motivoitunutta ja sopeutumiskykyistä henkilökuntaa. Seinäjoen alueen terveydensuojeluvalvontaa suorittavien viranhaltijoiden määrä ja ammattitaidon taso ovat tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa hyvät. Terveydensuojeluvalvonnan henkilökunnan työmotivaatio, työtä koskeva

kunnianhimo ja työympäristön kehittämiskäyrä ovat tämänhetkisen arvion mukaan nousujohteiset.

Erikoistuminen – Terveysturvallisuuden valvonnan viranhaltijat ovat erikoistuneet kukin omaan valvonta-alaansa, kuten esimerkiksi talousvesivalvonta tai asumisterveys. Erikoistumisissa on otettu huomioon jokaisen viranhaltijan terveysturvallisuuden valvontaan kohdistuvat henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet. Erikoistumisen hyvinä puolina voidaan pitää muun muassa sen mukanaan tuomaa laaja-alaista asiantuntemusta. Erikoistumisten on myös havaittu motivoivan henkilökuntaa. Terveysturvallisuuden valvontaa tekevän henkilökunnan viranhaltijakohtaiset työnkuvat on muodostettu kunkin viranhaltijan erikoistumisen mukaan. Ympäristöterveydenhuoltojen alueellisten yksiköiden kokojen kasvaessa viranhaltijoiden erikoistuminen tulee olemaan yksi valvontatyön suunnittelun lähtökohdista.

Osaava johtaminen – Operatiivisen tason johtaminen terveysturvallisuuden valvonnassa on päivittäin tapahtuvaa ja läsnä olevaa asiantuntijatasoisen työnjohtamista. Siihen sisältyy muun muassa valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden täyttämiseen tähtäävien työsuoritteiden seuranta, terveysturvallisuuden valvonnan toiminnan suunnittelu sekä valvontayksikön talous- ja henkilöstöjohtaminen. Osaavalla johtamisella ja henkilökunnan käsittelemisellä on mahdollisuus saavuttaa yksikölle asetetut valvontatavoitteet ja suorittaa muut sille määrätyt tehtävät lainvaatimusten mukaisesti. Osaava johtaminen vähentää henkilökuntaan kohdistuvaa kuormitusta ja tämän seurauksena tehostaa toimintaa antamalla henkilökunnan keskittyä vain sille annettuun tehtävään.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveysturvallisuuden valvonta on yksikön ympäristöterveysjohtajan vaihtumisen seurauksena saanut toimintansa muutettua enemmän ennakoivaksi ja suunnitelmallisemmaksi valvonnan laadun, määrän tai tasa-arvoisuuden siitä kärsimättä. Aiemmin terveysturvallisuuden valvonnan yksittäinen viranhaltija on epävirallisesti myös kantanut vastuun suorittamansa valvonnan suunnittelusta ja oman työnsä johtamisesta. Nyt muutosten myötä ympäristöterveysjohtaja kantaa vastuun valvonnan suunnittelusta, sen kehittämisestä ja suoritteiden seuraamisesta. Ympäristöter-

veysjohtaja on toimintaan muutoksia suunnitellessaan ja tehdessään keskustellut muutoksista, niiden vaikutuksista ja tavoitteista niiden viranhaltijoiden kanssa, joita suunnitellut muutokset koskevat. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnassa on johtamistason kulttuurimuutoksen myötä havaittavissa merkkejä toiminnan tehostumisesta.

Toiminnan suunnitelmallinen ennakoitavuus – Ympäristöterveydenhuollon toiminta on laeilla säädeltyä viranomaistoimintaa. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvan terveydensuojeluvalvonnan toimintaa ohjataan keskusvirastojen yhdessä laatimalla valtakunnallisella valvontaohjelmalla, joka määrittää yhteiset periaatteet, jotka koskevat elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvontaa sekä eläinlääkintähuoltoa. Lisäksi Valvira laatii valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman kunnallisen terveydensuojeluvalvonnan tarpeisiin.

Kunta tai yhteistoiminta-alue laatii ja hyväksyy toimialueelleen terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa koskevan valvontasuunnitelman, jossa otetaan huomioon myös paikalliset tarpeet. Tässä on määritelty suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet ja painopistealueet valvontasuunnitelman voimassaolovuosille. Tämän valvontasuunnitelman myötä terveydensuojeluvalvonnan toimintaa on mahdollista suunnitelmallisesti ennakoida ja jakaa resursseja tarvittaville osa-alueille. Riittävien resurssien kohdistaminen oikeisiin painopistealueisiin on aiemmin ollut Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa puutteellista. Nyt johtamistasolla tehtyjen uudistuksien myötä toiminta on muuttunut suunnitelmallisemmaksi ja sitä kautta ennakoitavammaksi. Suunnitelmallisella ennakoinnilla saadaan vähennettyä henkilökuntaan kohdistuvaa kuormitusta, vähennettyä erikoistilanteissa reagointiaikaa ja tehostettua terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista valvontaa, jolloin valvontayksikölle muodostuu myös enemmän tuloja valvonnasta aiheutuvien kulujen kattamiseksi. Lisäksi valvonnan suunnitelmallisuudella on mahdollista saada aikaan myös taloudellisia säästöjä, kuten esimerkiksi kilometrikorvausten muodossa. Ennakkoon valvontaa suunnittelemalla on mahdollista muun muassa ketjuttaa tarkastuksia ja tiivistää henkilökunnan valvonta-alueita muokkaamalla viranhaltijoiden toiminta-alueita tai työnkuvaa.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonnalla on tarpeellinen määrä henkilötyövuosia käytettävissään suunnitelmalliselle valvonnalle asetettujen tavoitteidensa saavuttamiseksi.

5.2 PESTEL-analyysi

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuoltoon kohdistuvia ulkoisia mahdollisuuksia ja uhkia analysoitiin PESTEL-analyysityökalun avulla. Ulkoiset ja keskeiset muutosvoimat analyysiin on valikoitu yhteistyössä opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa.

Kuvio 10. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon ulkoiset uhat ja mahdollisuudet.

5.2.1 Keskeiset muutosvoimat

Uudistuva lainsäädäntö – Ympäristöterveydenhuoltojen alueellisten toimintayksiköiden terveydensuojeluvalvonnan ylin johtava elin on sosiaali- ja terveysministeriö, joka säätelee terveydensuojelulain, jonka noudattamista ympäristöterveydenhuollon alueelliset valvontayksiköt toimialueellaan valvovat. Sosiaali- ja terveysministeriö keskusjärjestöjen välityksellä johtaa ja ohjaa ympäristöterveydenhuoltojen alueellisten yksiköiden toimintaa.

Terveydensuojelulainsäädäntö on perusrakenteeltaan jo vanhanaikainen ja nykyaikaisiin palveluihin ja toimintoihin kankeasti taipuva sekä vaikeasti sovellettava. Näitä epäkohtia on kompensoitu terveydensuojelulakia tarkentavilla asetuksilla ja niiden valvontaa ohjaavilla ja yhdenmukaistavilla keskusjärjestöjen tuottamilla ohjeistuksilla. Lainsäädännön uudistuksia ohjaavat tietyiltä osin EU:n asettamat lainsäädännölliset vaatimukset ja tavoitteet, joista sosiaali- ja terveysministeriö terveydensuojelulain tapauksessa osaltaan vastaa. Näitä lainsäädännöllisiä uudistuksia ohjaavat usein ajanmukaiset trendit tai valtaapitävien ideologiat. Näissä lainsäädännöllisissä uudistuksissa on usein puutteita muiden lakien kanssa sovellettaessa epäkohtia, joiden seurauksena niiden käyttöönotto kenttäolosuhteissa on osoittautunut haasteelliseksi tai ajoittain jopa mahdottomaksi. Ajoittain annetut tavoitteet saattavat olla jopa laillisin keinoin saavuttamattomissa. Terveydensuojelulainsäädännössä on lisäksi valvontatyötä vaikeuttavia lainsäädännöllisiä ristiriitaisuuksia muiden lainsäädäntöjen, kuten esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä Suomen perustuslain (731/1999) kanssa.

Digitalisoituminen – Ennen julkisen sektorin palvelujen digitalisoitumista niiden palvelut ovat jo pitkään olleet vanhentuneita ja niiden työteho on ollut heikkoa. Julkisen sektorin palveluiden digitalisoituessa palvelut osittain yhdenmukaistuvat yksityissektorin palvelujen kanssa. Ympäristöterveydenhuollon palvelujen digitalisoitumisen seurauksena käytännön valvontatyö ja ilmoituksien sekä hakemuksien käsittely nykyaikaistuu ja sen seurauksena viranomaisyksiköiden toiminnot nopeutuvat ja valvonta tehostuu. Palvelujen digitalisoituessa myös tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen kiinnitetään enemmän huomiota kyberuhkien torjumiseksi.

Kansainvälistyminen ja kulttuurierot – Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toimialue kansainvälistyy etenevässä määrin työelämän palvelujen osalta, ja sen lisäksi Seinäjoen alueella on paljon kansainvälisiä opiskelumahdollisuuksia tarjoavia oppilaitoksia ja siihen liittyviä muita työ- ja harjoittelupaikkoja.

Ulkomailla käynnissä olevien konfliktien ja muiden rauhattomuuksien seurauksena Seinäjoen alueelle on perustettu vastaanottokeskuksia. Näissä vastaanottokeskuksissa asuu ja niiden välityksellä alueelle on asutettu runsaasti ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Alueelle muuttaneissa ulkomaalaistaustaisissa on useita eri kansalaisuuksia, joiden väliset kulttuurit eroavat toisistaan. Nämä kulttuurierot tuovat haasteita asukkaiden elämään ja sitä kautta myös valvontayksikön työskentelyyn, sillä usein ulkomaalaistaustaisten ihmisten elämäntyyli ja -rytmit eroavat suuresti suomalaisesta elämäntyylistä. Lisäksi työelämässä saattaa syntyä kulttuurierojen ja kielellisten kommunikointivaikeuksien seurauksena väärinkäsityksiä, jotka saattavat johtaa turhaan eripuraan. Kulttuurieroista johtuen ja yhteisen kielen puuttuessa näkemyserot ja kommunikaation tuomat haasteet saattavat olla suuria, ja ne tekevät viranomaistyöskentelystä ajoittain haastavaa.

Sosiaalinen media – Ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhtenä ongelmana ovat usein vanhanaikaiset toiminta- ja viestintätavat. Nämä vanhanaikaiset ja osin lakisääteiset toiminnot ovat nykyaikaisille ympäristöterveydenhuoltojen yksiköille usein toimintaa rajoittavia ja hidastavia kompastuskiviä. Näihin on lukeutunut myös viranomaisten tiedotuskanavina aikaisemmin toimineet perinteiset paikallislehdet, joiden tiedotusteho on sukupolvien aikana hiipunut. Nykyaikana suuria ihmismääriä tavoittaakseen tulee ihmisille suunnatun tiedotuksen tapahtua sosiaalisessa mediassa. Valvontatehtäviä ennakoiden ja kuormituksen vähentämiseksi valvontayksiköiden internetsivuille voidaan lisätä alueen asukkaille ja toiminnanharjoittajille suunnattuja ohjeistuksia, lomakkeita ja ilmoituksia.

Taloudellisen tilanteen epävakaus – Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden toiminta kustannetaan lakisääteisesti yhteistoiminta-alueiden kuntien budjeteista. Taloudellisesti epävakaina aikoina kuntien nousevat menot pakottavat myös niiden kustantamat viranomaisyksiköt tiivistämään ja tehostamaan palveluitaan. Tällöin on vaarana että toiminta-alueen kasvaessa ei henkilökunnan määrä kuitenkaan nouse suhteessa lisäänty-

vään työmäärään. Tällöin lakisääteiset velvollisuudet on täytettävä olemassa olevalla henkilökunnalla, jolloin henkilökunnan työmäärä saattaa kasvaa ajoittain kohtuuttomaksi. Taloudellisen tilanteen pakottamana on myös mahdollista, että julkisia palveluja supistetaan. Tällöin joudutaan priorisoimaan jo olemassa olevien viranhaltijoiden valvontatehtävät lakisääteisten palvelujen toteutumiseksi.

Tuloerojen kasvu – Tuloerojen kasvun seurauksena muun muassa sosiaaliset ongelmat, kuten ihmisten eripuraisuus, syrjäytymiset, peliongelmaisuus ja muut riippuvuudet lisääntyvät. Lisääntyneet sosiaaliset ongelmat näkyvät terveydensuojeluvalvonnan toimenkuvassa usein muun muassa aiheettomien valituksien määrän kasvuna, kasvavana tuholaisongelmina ja muun asumisterveysvalvonnan kasvuna.

Sairauteen ja muihin syihin liittyvät poissaolot – Poissaolojen pitkittyessä tai mikäli niitä on yhtäaikaisesti suuri määrä, muu henkilökunta saattaa tehtävänkuvasta riippuen väliaikaisesti kantaa kohtuuttoman suurta työkuormaa. Näitä henkilökuntaa kuormittavia yhtäaikaisia poissaoloja tulee useimmiten flunssakaudella.

5.2.2 Muutosvoimien arviointi

Voimakkain muutosvoima terveydensuojeluvalvonnan alalla on uudistuva lainsäädäntö. Lainsäädännöllisiin uudistuksiin vaikuttavat vallassa olevat hallitukset sekä vallalla olevat aatteet ja ideologiat. Myös maailmalla olevilla trendeillä on vaikutusta uusien lainsäädäntöjen syntymiseen ja lainsäädäntöjen uudistuksiin. Näillä trendikkäillä ja ideologisilla periaatteilla tehdyillä päätöksillä on usein kauaskantoiset ja ajoittain työn suorittamista vaikeuttavat seuraukset.

Lainsäädännön uudistumisen myötä viranomaistoiminnoille tulevat ohjeistukset uudistuvat. Nämä uudistukset saatetaan usein voimaan nopealla aikataululla, ja sen seurauksena terveydensuojelulainvalvonnan viranhaltijoiden kouluttaminen on usein myöhässä tapahtuvaa ja puutteellista. Tämä on yksi syy siihen että terveydensuojeluvalvonnassa kaikkien lakien ja asetusten valvonta ei ole aina ollut valtakunnallisella tasolla yhdenmukaista. Ympäristöterveydenhuollon alueellisten yksiköiden palvelujen digitalisoituessa niiden toiminta kehit-

tyy, palvelut alkavat vastaamaan paremmin nykyajan tarpeita ja ilmoitusten- sekä hake-
mustenkäsittelyt ja muut palvelut yhdenmukaistuvat valtakunnallisella tasolla. Suuria asia-
kasryhmiä tavoittaakseen viranomaisviestintää ja -tiedotusta tulee laajentaa sosiaaliseen
mediaan. Valvonta-alueen asukaspohjan kansainvälistyessä kulttuurierot kasvavat ja ai-
heuttavat jännitteitä niin asukkaiden, kuin viranomaistenkin välillä. Usein näissä tapauk-
sissa kyse on kulttuurieroista johtuvista väärinkäsityksistä, jotka olisi mahdollista välttää
riittäväällä kielenosaamisella tai kulttuurierojen ymmärtämisellä.

Kuntien menojen kasvaessa ja niiden hakiessa säästöjä myös ympäristöterveydenhuollon
valvontayksiköille asetetaan säästötavoitteita. Tällöin alueellisten yksiköiden toiminnan
työtehoa tehostetaan olemassa olevan henkilökunnan voimin, jotta saavutettaisiin asetetut
tavoitteet. Toisin sanoen valvonnan suunnitelmallisuutta lisäämällä terveydensuojelulain
mukaista suunnitelmallista valvontaa on mahdollista tehostaa ja valvonnan aiheuttamia
kustannuksia alentaa. Valvontatoimenpiteitä voidaan ennakkoon suunnitteleamalla ketjuttaa
tehtävien nopeuttamiseksi sekä tarvittaessa viranhaltijoiden valvonta-alueita muokata val-
vonnasta aiheutuvien kustannusten alentamiseksi. Haastetta tähän tuo se, että valvon-
tayksikön työtehoa tulee kasvattaa tarkastusten laadullisuudesta, tasa-arvoisuudesta ja
henkilökunnan työhyvinvoinnista sekä tasa-arvosta tinkimättä. Tämä ylikuormittaa usein jo
entisestäänkin ylityöllistettyä henkilökuntaa ja saattaa osaltaan edesauttaa poissaolomää-
rien kasvua.

Valvonta-alueen kansainvälistyessä kulttuurierojen lisääntyminen ja niiden vaikutukset val-
vontatyön suorittamiseen kasvavat. Näiden seurauksena terveydensuojeluvalvonnan kult-
tuurieroihin liittyvien työtehtävien määrä ja näihin työtehtäviin käytettävä aika kasvavat.
Usein kulttuurieroihin liittyvät työtehtävät ovat hitaita suoritettavia, ja lisäksi osapuolten
kommunikoinnissa on usein puutteita, joiden seurauksena työtehtäviin käytettävän aika
usein kasvaa.

5.3 TOWS-analyysi

SWOT-analyysia ei esitetä erikseen, koska samat tiedot ilmenevät tässä opinnäytetyössä olevasta TOWS-analyysistä. TOWS-analyysiin on kerätty Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollosta tehtyjen VRIO- ja PESTEL-analyysien tulokset. Tämän aiempien analyysien tulokset yhdistävän analyysin avulla muodostetaan toimintasuunnitelmat alla olevan Kuvion 11. mukaisesti.

Sisäiset Ulkoiset	<u>Vahvuudet (S)</u> <ul style="list-style-type: none"> - Henkilökunta - Erikoistuminen - Osaava johtaminen - Toiminnan suunnitelmallisuus - Yhteistyö 	<u>Heikkoudet (W)</u> <ul style="list-style-type: none"> - Henkilökunnan työmäärä (kuormitus) - Toimintaprosessit - Työtehtävien priorisointi - Useat toimipisteet ja niiden sijainnit
<u>Mahdollisuudet (O)</u> <ul style="list-style-type: none"> - Uudistuva lainsäädäntö - Digitalisoituminen - Sosiaalinen media - Elinvoimainen ja kasvava toimintaympäristö 	<u>SO-suunnitelma</u> <ul style="list-style-type: none"> - Korostetaan kouluttautumisen merkitystä - Kannustetaan henkilökuntaa syventämään erikoistumistaan - Kehitetään yksikön toimintaa lisäämällä suunnitelmallisuutta sekä digitalisoimalla käytäntöjä ja palveluita 	<u>WO-suunnitelma</u> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalisoidaan palveluja ja toimintoja - Avataan uusia virkoja alueen ja työmäärän kasvaessa - Sijoitellaan toimipisteet strategisesti - Käytetään sosiaalista mediaa tiedottamiseen laajalla toiminta-alueella - Yhdenmukaistetaan valvontayksikön sisäisiä toimintatapoja - Lisätään ohjeistuksia internetsivulle ja sosiaaliseen mediaan
<u>Uhat (T)</u> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisen median käyttämättömyys ja väärinkäyttö - Kansainvälistyminen ja kulttuurierot - Taloudellisen tilanteen epävakaus - Henkilökunnan poissaolot - Tuloerojen kasvu 	<u>ST-suunnitelma</u> <ul style="list-style-type: none"> - Koulutetaan henkilökunta käyttämään sosiaalista mediaa - Nimetään kaksi henkilökunnasta sosiaalisen median pääkäyttäjiksi - Korostetaan kielitaidon merkitystä kulttuurierojen vähentämiseksi - Lisätään valvonnan suunnitelmallisuutta, sekä priorisoidaan palveluja ja tehtäviä - Lisätään viranomaisyhteistyötä - Sitoutetaan henkilökuntaa 	<u>WT-suunnitelma</u> <ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään toimintamallit uhkaavien ja erityisen kuormittavien työtehtävien varalle - Sisällytetään jokaiseen tiimiin vähintään yksi Englannin kielen hallitseva viranhaltija - Uudelleen organisoidaan henkilökunnan tehtäväkuvat - Koulutetaan henkilökunta kohtaamaan kulttuurieroja ja sosiaalisia ongelmia - Käännetään ohjeistukset myös Englannin kieliseksi

Kuvio 11. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon TOWS-analyysi.

6 KEHITYSEHDOTUKSET

Alle on muodostettu valvontayksikön terveydensuojeluvalvonnan sisäisen ja ulkoisen analyysin tuloksena muodostetut suunnitelmat, jotka sisältävät toiminnan tehostamiseksi annetut kehitysehdotukset.

6.1 SO-suunnitelma

Henkilökunnan ammattitaitoa ylläpidetään lakisääteisillä koulutuksilla ja erikoistumisen syventämistä tuetaan vapaaehtoisilla työhön liittyvillä koulutuksilla sekä henkilökunnan itsensä kehittämistä omalla-ajallaan korostetaan ja tuetaan työnantajan puolelta.

Lainsäädäntöjen uudistuksiin ja niiden toimivuuteen kenttätyössä pyritään vaikuttamaan antamalla palautetta ja kommentteja lainsäädännön ollessa lausuntokierroksella. Lausuntojen sisällön muodostamiseen osallistuvat tarvittaessa lausuntopyynnön kohteena olevan lainsäädännön parissa työskentelevät valvontayksikön viranhaltijat.

Valvontayksikön sisäistä toimintaa kehitetään lisäämällä valvonnan suunnitelmallisuutta. Tällöin valvontasuunnitelma tarkastetaan, henkilökunnan valvontakohteet ja toimialueet uudelleen organisoidaan valvontatyön tehokkuuden (suunnitelmallisten tarkastusten määrän nostamisen) näkökulmasta katsottuna ja valvonnasta aiheutuvien kulujen vähentämiseksi. Uudelleen organisoinnin apuna käytetään tätä varten kehitettyä opinnäytetyön luvussa 5 esitettyä Excel-pohjaista toiminnanohjaustyökalua. Valvontakohteiden ja toiminta-alueen uudelleen organisointi suoritetaan valvontaa tekevän henkilökunnan kanssa yhteistyössä. Henkilökunta pääsee osaltaan vaikuttamaan yksikön toiminnan uudelleen organisointiin, ja näin he saavat itse vaikuttaa työskentelyolosuhteisiin ja toimintaympäristöönsä. Näillä haetaan yksikön toiminnan työtehon nousua, ylimääräisten siirtymien poistumista, sen seurauksena kilometrikorvausten vähentymistä, henkilökunnan työssään viihtyvyyden parantumista ja tätä kautta mahdollisten sairaslomien vähentymistä sekä ammattitaitoisen henkilökunnan sitoutumista työnantajaan. Suunnitelmallisen valvonnan toteutumista seurataan jatkossa neljännesvuosittain tapahtuvalla otannalla. Mikäli otannassa havaitaan notkahduksia, niin niihin pyritään puuttumaan hyvissä ajoin tilanteen korjaamiseksi.

Tilanteen mukaan harkitaan suurien tarkastettavien valvontakohteiden pilkkomista pienemmiksi kokonaisuuksiksi. Tällöin on mahdollista kohdentaa valvontakohteessa suoritettava tarkastus koskemaan vain joitain tiettyjä kokonaisuuksia, jolloin kohteen tarkastuksen suorittamisessa kuluisi vähemmän aikaa ja kohteita ehdittäisiin käymään läpi useampi lyhyessä ajassa.

Valvontayksikön sisäistä toimintaa kehitetään digitalisoimalla yksikön toimintoja ja annettuja viranomaispalveluja. Nämä pitävät sisällään työvälineiden nykyaikaistamisen (mobiililaitteet ja kannettavat tietokoneet), valvontatyötä helpottavien ja nopeuttavien ohjelmistojen käyttöönotot sekä henkilökunnan perusteellisen kouluttamisen ja sitouttamisen niiden käyttöön. Valvontayksikön internet-sivut uudistetaan visuaalisesti ja sivuille lisätään alueen asukkaille suunnattuja ohjeistuksia ja ajankohtaisia tiedotteita sekä lakisääteiset ilmoitus- ja hakemuslomakkeet. Valvontayksikön henkilökunta koulutetaan käyttämään hyväksi sosiaalisen median suomia tiedonhakuja ja ulospäin suuntautuvan tiedottamisen mahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia ovat muun muassa kesäisin uimavesinäytetuloista tiedottaminen, valvontakohteiden digitaalinen tarkastelu, palvelujen kartoittaminen, yhteystietojen haku ja tarvittaessa erityistilanteista tiedottaminen.

Nykyaikana sosiaalinen media tavoittaa määrällisesti suuremman määrän alueen asukkaita kuin paikallislehdet, joten sosiaalista mediaa käytetään tarvittaessa paikallislehtien ohella tiedon ja ohjeistuksien jakoon alueen asukkaille. Valvontayksikön toiminnanohjausta nykyaikaistetaan yksikölle kehitetyn Excel-pohjaisen toiminnanohjausta helpottavan työkalun avulla. Työkalu on suunniteltu tarpeiden muuttuessa helposti muokattavaksi. Työkalua tullaan käyttämään apuna vuosittaisia valvontasuunnitelmia laadittaessa. Työkalun avulla on myös mahdollista seurata reaaliaikaisesti valvontasuunnitelman toteutumaa, ja tarvittaessa ehditään nopealla aikataululla puuttumaan valvontasuunnitelman toteumassa havaittuihin epäkohtiin.

Käytetään hyväksi elinvoimaisen ja kasvavan toimintaympäristön suomia yhteistyömahdollisuuksia suunnitelmallista valvontaa suoritettaessa, kuten esimerkiksi viranomaisyhteistyönä suoritettavat viranomaistarkastukset. Kasvavasta toimintaympäristöstä johtuen

valvontatyön määrä alueella kasvaa, ja sen seurauksena pyritään ensisijaisesti kehittämään yhteistyötä alueen muiden viranomaistahojen ja muiden sidosryhmien kanssa. Mahdollisuuksien mukaan valvontayksikköön pyritään hankkimaan lisävirkoja.

6.2 ST-suunnitelma

Koulutetaan valvontayksikön henkilökunta käyttämään hyväksi sosiaalisen median mukanaan tuomia mahdollisuuksia tiedonhaun ja viestinnän suhteen. Sosiaalisen median käyttöön varsinaisena alueen asukkaille suunnattuna viestintävälineenä koulutetaan kaksi henkilökunnan edustajaa. Sosiaalisen mediaan erikoistuneet henkilökunnan edustajat vastaavat valvontayksiköstä ulospäin suuntautuvasta sosiaalisen median viestinnästä. Sosiaalisessa mediaan erikoistuneet henkilökunnan jäsenet vastaavat myös muun henkilökunnan sosiaalisen median käytön koulutuksesta.

Tuetaan valvontayksikön henkilökunnan omalla ajalla tapahtuvaa kouluttautumista kansainvälisten kielten hallitsemisessa. Mahdollisuuksien mukaan koulutetaan henkilökuntaa kulttuurierojen huomioimiseksi valvontatyössä. Alueen asukkaiden kansainvälistyessä yksikön viranomaispalveluiden tulisi olla saatavilla myös alueen kansainvälisille asukkaille, jolloin pääasiallinen asiointi suoritetaan yleensä englannin kielellä. Nykyaikana maailman kansainvälistyessä ja rajojen hämärtyessä työnantajan on hyvä tukea henkilökunnan englannin kielen opiskelua viranomaispalvelujen takaamiseksi myös alueen ulkomaalaistaisille asukkaille. Englannin kielen hallitseminen auttaa myös käytännön valvontatyössä väärinkäsityksien välttämiseksi esimerkiksi asumisterveysvalvonnassa tai elintarvikevalvonnassa. Kulttuurierojen seurauksena syntyy usein väärinkäsityksiä, joiden käsittelemiseen ja oikaisemiseen menee usein kohtuuttomasti työaika.

Tuloerojen kasvaessa niiden vaikutusalueilla on havaittu olevan nousevissa määrin usein monisyisiä sosiaalisia ongelmia. Näihin monisyisiin ongelmiin reagoidaan tapauskohtaisesti kulloinkin tarvittavien eri viranomaisten välisellä yhteistyöllä. Ennakoidaan sosiaalisten ongelmien seurauksia ja viranomaisten sekä muiden sidosryhmien kanssa yhteistyönä muodostetaan toiminnasta prosessikaaviot ja toimintasuunnitelmat valvonnan yhdenmuokaistamiseksi ja toiminnan nopeuttamiseksi.

Poistetaan valvontayksikölle ylimääräiset lakisääteisestä tehtävästä irrallaan olevat toiminnot sekä palvelut, kuten esimerkiksi palveluna tehtävä talousvesinäytteenotto, arvioidaan annettavien lausuntojen tarpeellisuus uudelleen jne. Uudelleen organisoidaan yksittäisten viranhaltijoiden tehtävänkuvat ja toiminta-alueet, työmäärästä aiheutuvan kuormituksen keventämiseksi ja työn tehokkuuden kasvattamiseksi.

Poissaolojen vähentämiseksi sitoutetaan ammattitaitoinen henkilökunta työyhteisöön kehittämillä valvontayksikön työhyvinvointia esimerkiksi antamalla palautetta työstä, motivoimalla ja antamalla henkilökunnan osallistua osaltaan yksikön toiminnan kehittämiseen sekä ajoittain järjestettävillä tyhy-päivillä. Valvontaa suunniteltaessa henkilökunta osallistuu valvontasuunnitelman muodostamiseen ja voi näin osaltaan vaikuttaa työhönsä ja työssä viihtymiseensä. Voidaan tuoda myös muilla tavoin henkilökunnan tietoon heidän tärkeytensä yksikön toiminnalle ja mahdollisia ylimääräisiä poissaoloja saadaan näin vähennettyä. Työssään hyvin viihtyvistä ammattitaitoisesta henkilökunnasta välittyy työnantajasta ulospäin tehokas ja positiivinen kuva.

6.3 WO-suunnitelma

Henkilökunta koulutetaan käyttämään digitalisoinnin seurauksena käyttöön otettuja palveluja, ohjelmia ja laitteita. Ympäristöterveydenhuoltojen valvontayksiköiden toimintojen ja palvelujen digitalisoituessa ne keventävät suuren työmäärän ja laajan työmateriaalin alla työskentelevän henkilökunnan työssä kuormittumista. Lisäksi työvälineiden digitalisoituessa ympäristöterveydenhuoltojen valvontayksiköt kykenevät paremmin vastaamaan työssään kohtaamiin nykyajan haasteisiin. Panostetaan ennakointiin ja lisätään yksikön internetsivuille alueen asukkaita ja toiminnanharjoittajia koskevia ohjeistuksia ja lomakkeita. Käytetään sosiaalista mediaa alueen asukkaille ja toiminnanharjoittajille suunnattuna tiedotuskanavana myös virallisen tiedon jakamiseksi. Digitalisoitumisen seurauksena henkilökuntaa koulutetaan tietoturvan ylläpitämiseksi. Päävastuu tietoturvan ylläpitämisessä ja kyber-uhkien torjunnassa on tietohallinnolla.

Toimintaympäristön kasvaessa ja sen tuottamien palveluiden monipuolistuessa uudelleen organisoidaan jo olemassa olevien virkojen tehtävänkuvat ja priorisoidaan tulevia työtehtäviä niiden tärkeysjärjestyksen mukaisesti. Viranhaltijoilla on varsinaisen työtehtävien lisäksi

viranhaltijakohtaisia työtä tukevia erityistehtäviä. Nämä erityistehtävät jaetaan tasapuolisesti, ja niiden jakamisessa otetaan huomioon myös henkilökohtaiset mielipiteet. Valvontayksikön henkilöstöressurssien uudelleen organisoinnin yhteydessä virat voidaan tarpeen mukaan sijoittaa myös valvonnan kannalta strategisille toimipaikoille eripuolille toimialueita. Henkilöstöressurssien uudelleen organisoinnin yhteydessä yhdenmukaistetaan yksikön sisäisiä toimintatapoja vastaamaan valtakunnallisia toimintatapoja. Tällä saadaan purettua yksikön sisällä työtavoissa vuosien aikana muodostuneita päällekkäisyyksiä ja samalla ennakoitua tulevaisuudessa hämmöttäviä valvontayksiköiden yhdistymisiä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Uudelleen organisoinnin ohella pyritään toiminnan sujuvoittamiseksi kehittämään yhteistyötä sidosryhmien, kuten esimerkiksi rakennusvalvonnan kanssa. Mahdollisuuksien mukaan pyritään saamaan myös uusia virkoja.

6.4 WT-suunnitelma

Erityisen kuormittavia tai työturvallisuuden puolesta epävarmoja valvontatehtäviä varten kehitetään yksikön sisäinen toimintamalli henkilökunnan työskentelyolosuhteiden turvallisuuden varmistamiseksi. Muodostetaan toimintamalli erityistilanteita varten, jolloin joudutaan toimimaan erityisen vajaan henkilökunnalla laajalla toiminta-alueella. Tällöin käytetään ammattimaisen henkilökunnan joustavuutta ja monimuotoisuutta hyväksi ja priorisoidaan valvontatehtäviä henkilökunnan poissaolojen ja laajan toiminta-alueen kompensoimiseksi. Valvontayksikön toiminta-alueella maakunnassa sijaitseviin toimipisteisiin sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan vähintään kaksi viranhaltijaa toimipistettä kohden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin parantamiseksi. Tiimien ja koko yksikön välinen yhteydenpito eri toimipisteiden välillä hoidetaan määrätyn väliajoin järjestettävillä Teams-kokouksilla.

Valvontayksikön sisällä jokaiseen valvontaa tekevään tiimiin sisällytetään vähintään yksi englannin kielen hallitseva henkilökunnan jäsen virallisten palvelujen takaamiseksi myös ulkomaalaistaustaisille henkilöille.

Uudelleen organisoidaan henkilökunnan tehtävänkuvat valvontayksikön tehokkuuden näkökulmasta tarkasteltuna. Uudelleen organisoitaessa muokataan valvontaa suorittavien viranhaltijoiden tehtävänkuvia niin, että yksittäiset toiminta-alueet pienenevät ja valvontakohteita vaihdetaan niin, että ne mahtuvat pienentyneiden toiminta-alueiden sisäpuolelle. Näin

saadaan vähennettyä eri kuntien välisiä ylimääräisiä siirtymiä, jotka vähentävät työn tehokkuutta ja aiheuttavat lisäkuluja työnantajalle. Mahdollisuuksien mukaan tehtävänkuvien uudelleen organisoinnissa yritetään kunnioittaa henkilökunnan erikoistumisia.

Henkilökunta koulutetaan kohtaamaan eri kulttuureista tulevia alueen asukkaita ja sosiaalisista ongelmista kärsiviä alueen asukkaita sekä suorittamaan kulttuurierojen ja sosiaalisten ongelmien mukanaan tuomia haastavia työtehtäviä. Yllä mainittuun sisältyen henkilökunnan tulee osata toimia myös kulttuurierojen ja sosiaalisten ongelmatilanteiden aiheuttamissa erimielisyys- ja ristiriitatilanteissa, joita henkilökunta valvontatehtävissään saattaa kohdata. Toiminta-alueella asuvien eri kansalaisuuksien edustajien kanssa havaittujen kommunikointihaasteiden ehkäisemiseksi käännetään valvontayksikön internet-sivuilla ja sosiaalisessa mediassa olevat ohjeistukset ja tiedotteet kansainväliselle kielelle (englanti) sekä tarvittaessa käytetään ammattimaisia tulkkaukspalveluja. Lisäksi tarvittaessa käytetään tapauskohtaisesti kohdennettuja tulkkaukspalveluja.

7 SUUNNITELMALLISEN VALVONNAN TARKASTUSMÄÄRIEN VERTAILU

Toiminnanohjaustyökalun avulla muodostetun vuoden 2023 valvontasuunnitelman tarkastusmääriä verrataan vuosien 2021 ja 2022 suunnitelmallisen terveydensuojeluvalvonnan tarkastusmääriin ja niiden toteumaan. Vertailuaineistona käytettiin Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmissa vuosina 2021, 2022 ja 2023 määritettyjä terveydensuojelun valvontatavoitteita sekä vuosien 2021, 2022 ja 2023 valvonnan toteumia. Vuoden 2023 osalta toteumana vertailuun käytettiin ensimmäistä vuosikolmannesta. Valvontatavoitteet on saatu vuosien 2021, 2022 ja 2023 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmista ja valvonnan toteumat on saatu ympäristöterveydenhuollon keskitetystä toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmästä. (Valvontasuunnitelmat 2021 ja 2021)

Taulukko 2. Terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärien vertailu.

Vuosi	Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä (Vuosi)	Toteuma (kpl)	Toteuma (%)
2021	421	217	52
2022	599	221	37
2023 (1.1.-30.4.2023)	370	124	34

Vuoden 2023 valvontasuunnitelmassa terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten määrä on keskiarvolta 49 tarkastusta vuodessa viranhaltijaa kohden (7,5 terveystarkastajaa).

Taulukosta 2. voidaan todeta, että vuoden 2023 valvontasuunnitelmassa suunnitelmallisen terveydensuojeluvalvonnan tarkastusmäärät on määritelty terveydensuojelulaissa ja sen asetuksissa säädetyt tavoitteet sekä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen realistisem-

malle ja saavutettavalle tasolle vuosiin 2021 ja 2022 verrattuna. Tulee kuitenkin ottaa huomioon että tarkastusmäärien vähentymisen seurauksena on mahdollista panostaa enemmän tarkastusten sisältöön ja laatuun, josta hyötyvät enemmän niin ympäristöterveydenhuolto kuin toiminnanharjoittajatkin. Saavutettavissa olevien tavoitteiden johdosta myös suunnitelmallisen valvonnan toteuma on parantumassa vuoden 2023 aikana. Suunnitelmallisen valvonnan toteuma on jo 1.1.- 30.4.2023 välisellä otannalla prosentuaalisesti melkein koko vuoden 2022 suunnitelmallisen valvonnan toteuma.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenveto

Opinnäytetyön lähtökohtana oli, että Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojeluvalvonta ei ole päässyt sille asetettuihin suunnitelmallisen valvonnan tavoitteisiinsa. Tämän seurauksena terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallista valvontaa on päätetty kehittää jo olemassa olevilla henkilöstöresursseilla. Valvontayksikön sisäisen toiminnan kehittämiseksi opinnäytetyön toimeksiantaja on valikoinut kehittämistoimenpiteiksi valvontasuunnitelman laatimista nopeuttavan ja helpottavan toiminnanohjaustyökalun muodostamisen sekä valvontayksikön terveydensuojeluvalvonnan toimintaan vaikuttavien sisäisten resurssien ja ulkoisten toimintojen (uhat ja mahdollisuudet) analysoinnin. Näiden analyysien pohjalta muodostettiin terveydensuojeluvalvonnan toiminnan tehostamiseksi kehittämissuhteita.

Opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena oli muodostaa terveydensuojelutiimin suunnitelmallisen valvonnan toiminnanohjausta helpottava Excel-pohjainen työkalu. Tavoitteena oli että toiminnanohjaustyökalu oli käytettävissä jo vuoden 2023 valvontasuunnitelmaa muodostettaessa. Ensisijaisen tavoitteen saavuttamiseksi opinnäytetyöntoimeksiantaja antoi toiminnanohjaustyökalun pohjamateriaaliksi VATI-järjestelmästä valvontakohteiden perustiedot. Nämä saadut perustiedot käsiteltiin yksitellen ja niistä muodostettiin ajantasainen alueellinen terveydensuojeluvalvonnan valvontakohderekisteri Excel-pohjaisen toiminnanohjaustyökalun perustaksi. Opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta toiminnanohjaustyökalun tuli olla ulkoasultaan yksinkertainen, toiminnoiltaan helppokäyttöinen ja helposti uudistettavissa tai muutoin muokattavissa. Näiden annettujen aineistojen pohjalta ohjelmoitiin Excel-pohjainen, tilanteen mukaan helposti uudelleen muokattavissa oleva toiminnanohjausta helpottava työkalu. Muodostetusta työkalusta on mahdollista seurata etusivun numerotiedon kautta muun muassa viranhaltijoiden työkuorman jakautumista tasa-arvoisesti, valvontaa suorittavien viranhaltijoiden valvontakohteiden jakaumaa valvontakauden sisällä jne. Valvontaa suorittavien viranhaltijoiden ylläpitämästä reaaliaikaisesta aputaulukosta on tarvittaessa luettavissa kohteiden tarkemmat tiedot, kuten vastuuvälvoja ja edellisen tarkastuksen vuosi.

Toissijaisena tavoitteena oli arvioida valvontayksikön toimintaa analysoimalla yksikön sisäistä toimintaympäristöä ja yksikön toimintaan vaikuttavia ulkoisia tekijöitä. Kehittämisehdotuksien muodostumiseen vaikuttivat myös toiminnanohjaustyökalua muodostettaessa käsitellyistä aineistoista tehdyt havainnot. Näiden analyysien tuloksien pohjalta muodostettiin neljä erilaista toiminnan kehittämissuunnitelmaa, jotka ovat toteutettavissa olemassa olevilla henkilöstöresursseilla. Kehittämissuunnitelmia on mahdollista toteuttaa myös vain valikoiduilta osin. Opinnäytetyön toimeksiantaja on myös ennen opinnäytetyön valmistamista päättänyt osittain samoihin ratkaisuihin toiminnan tehostamiseksi ja on ottanut joiltain osin kehitysehdotuksia käyttöön.

Lopuksi opinnäytetyön toimeksiantajan toivomuksesta vertailtiin vuosien 2021, 2022 ja 2023 terveydensuojelun valvontasuunnitelmien tarkastusmääriä ja vuosina 2021 ja 2022 toteutuneiden suunnitelmallisten terveydensuojelutarkastusten toteumaa (%) ja verrattiin sitä vuoden 2023 ensimmäisen vuosi kolmanneksen toteumaan (%). Vertailusta saatujen tuloksien perusteella vuoden 2023 valvontasuunnitelmassa olevat suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärät on mahdollista saavuttaa käytettävissä olevin henkilöstöresurssein. Terveystoimintavalvonnan valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten prosentuaalisen toteuman voidaan todeta olevan vuoden 2023 ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana jo lähes yhtä suuri kuin koko vuoden 2022 toteuma.

8.2 Johtopäätökset

Opinnäytetyö oli mielenkiintoinen ja oman työn taustoja avaava. Vaikka opinnäytetyö oli omaa ammattialaa koskeva, oli sen tekemisessä runsaasti haasteita. Työn haastavuus oli suurilta osin seurausta opinnäytetyön tekijän poistumisesta omalta mukavuusalueeltaan.

Muodostettujen analyysien tulokset eivät olleet yllättäviä vaan enemmänkin ilmiselviä, mutta kehittämiskohteiden runsaus ja se, kuinka pienistä asioista saattaa olla kyse, sen sijaan oli yllättävää. Opinnäytetyön rajaaminen koettiin ajoittain haasteelliseksi, koska terveydensuojeluvälvonta on laaja käsite ja kirjalliseen muotoon vaikeasti sisällytettävä kokonaisuus. Opinnäytetyön tuloksena annetut kehittämissuunnitelmat ovat mielestäni osittain loogisia ja maalaisjärjellä perusteltavissa olevia sekä toteuttamiskelpoisia kehittämissuunnitelmia.

Ensisijaisena opinnäytetyön konkreettisena tuotoksena muodostunut Excel-pohjainen toiminnanohjaustyökalu oli toteutuksena mielenkiintoinen. Työkalun muodostaminen Excelillä oli minulle uusi kokemus ja yllätyksenä tuli Excelin monipuolisuus ohjelmalla sille ominaisesta kankeudesta huolimatta. Myös toiminnanohjaustyökalun toimintamalli oli itselleni ennen työn aloittamista varsin vieras, mutta se aukeni nopeasti työn edetessä. Opinnäytetyön rajattavuuden vuoksi toiminnanohjaustyökalusta esitellään alkuperäinen versio. Toiminnanohjaustyökalu on kuitenkin suunniteltu niin, että sitä on mahdollista muokata tai laajentaa tilanteen mukaan. Toiminnanohjaustyökalu on jo jatkokehittelyssä, ja siihen on suunnitteilla lisätä terveydensuojeluvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan toteuman reaaliaikainen seuranta sekä mahdollisesti suunnittelemattoman valvonnan toteuman seuranta.

Opinnäytetyössä muodostettujen valvontayksikön sisäisten ja ulkoisten analyysien tuloksien perusteella voidaan todeta, että terveydensuojeluvalvonnan toiminnan tehostaminen ei vaadi lähtökohtaisesti henkilökunnan määrän lisäystä, vaan toimintaa saadaan tehostettua kehittämällä valvontayksikön toimintaympäristöä ja sisäistä toimintaa jo olemassa olevilla henkilöstöresursseilla. Tähän viittaavat analyysien tuloksina saadut käytännön valvontatyötä parantavat useat kehityskohteet. Näitä havaittuja kehityskohteita ovat muun muassa valvontayksikön suunnitelmallista toimintaa ohjaavan valvontasuunnitelman päivittäminen, valvontaa suorittavan henkilökunnan toimintatapojen tarkasteleminen, tarvittava toimintakulttuurin muutos, tarvittaessa henkilökunnan työtehtävien uudelleen organisointi ja/tai toiminta-alueiden muokkaaminen työhön käytettävän ajan lisäämiseksi ja valvonnasta aiheutuvien kustannusten minimoimiseksi sekä yksikön sisäistä toimintaa tarkastelemalla saadaan myös purettua yksikön sisäiseen toimintakulttuuriin vuosien saatossa muodostuneita työtehtävien päällekkäisyyksiä. Näitä analyyseillä saatuja tuloksia tukevat myös omat vuosien työkokemuksen aikana ympäristöterveydenhuollon viranhaltijana tehdyt havainnot ja päätelmät.

Ensisijaisen opinnäytetyön lopputuloksena muodostuneen toiminnanohjaustyökalun ensimmäinen versio on ollut käytettävissä jo vuoden 2023 valvontasuunnitelmaa tehtäessä. Lisäksi opinnäytetyön tilaaja on päätenyt osittain samoihin ratkaisuihin kuin opinnäytetyön tekijä kehittämisehdotuksissaan, ja näitä annettuja ehdotuksia on sovellettu jo vuoden

2023 valvontasuunnitelmaa tehtäessä. Tehty terveydensuojeluvalvonnan tarkastusmäärien vertailu antaa viitteitä siitä, että terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toteuma on kasvussa vuosista 2021 ja 2022.

Toivottavasti tässä opinnäytetyössä esitetyt kehitysehdotukset auttavat siinä, että Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan työttehokkuutta saadaan kasvatettua kehittämällä yksikön sisäistä toimintaa ja pidettyä saavutettu taso yllä.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto (AVI). (i.a.). *Arviointi- ja ohjauskäynnit*.

<https://avi.fi/asioi/viranomainen/ohjaus-ja-neuvonta/ymparistoterveydenhuollon-arviointi-ja-ohjauskaynnit>

Direktiivi (2184/2020). Direktiivi ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=EN>

European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (i.a.-a). *Partners and networks*. <https://www.ecdc.europa.eu/en/about-us/ecdc-partnerships-and-networks>

European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (i.a.-b). *What we do*. <https://www.ecdc.europa.eu/en/about-us/what-we-do>

EUROPEAN CHEMICALS AGENCY (ECHA). (i.a.). *Mikä on juomavesidirektiivi?* <https://echa.europa.eu/fi/understanding-dwd>

Hallintolaki 434/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta 410/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090410>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Ruokavirasto ja Valvira. (2022). *Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024, päivitys vuosille 2023-2024*.

https://www.valvira.fi/documents/14444/261236/Ymparistoterveydenhuollon_valvontaohjelma_paivitys_2023_2024.pdf/de26a0ba-7950-c6b2-87e5-5a0bc1f1aa95?t=1661837410657

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto. (2022). *Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2023, Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta, kokous 15.12.2022*. <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2023/03/seinajoen-alueen-ymparistoterveydenhuollon-valvontasuunnitelma-2023.pdf>

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). (9.9.2019).

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma.

<https://www.valvira.fi/ymparistoterveys/ymparistoterveydenhuolto/ymparistoterveydenhuollon-yhteinen-valtakunnallinen-valvontaohjelma>

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). (2022a). *Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024, päivitys vuosille 2023-2024*. https://www.valvira.fi/documents/14444/261236/Valtakunnallinen_terveydensuojelun_valvontaohjelma_paivitys_2023-2024.pdf/cd4445d9-64bd-8561-878e-4bb69bca64b8?t=1661838651394

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). (2022b). *Ympäristöterveydenhuolto*. <https://www.valvira.fi/ymparistoterveys/ymparistoterveydenhuolto>

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.-a). *Euroopan unioni*. <https://stm.fi/ministerio/kansainvaliset-asiat/euroopan-unioni>

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.-b). *Kansainväliset asiat*. <https://stm.fi/ministerio/kansainvaliset-asiat>

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.-c). *Terveydensuojelu*. <https://stm.fi/terveydensuojelu>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 1352/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151352>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010401>

Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Terveydensuojelulaki 763/1994. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940763>

Valtiovarainministeriö (VM). (i.a.). *Kuntien tehtävät ja toiminta*. <https://vm.fi/kuntien-tehtavat-ja-toiminta>

Vuorinen, T. (2013). *Strategiakirja, 20 työkalua*. Talentum.